

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Õiguse instituut

Kädi Streff

**SIDEVAHENDI ABIL SÕLMITUD LEPINGU KINNITUSE
ANDMINE PÜSIVAL ANDMEKANDJAL**

Magistritöö

Juhendaja: Uno Feldschmidt, MA

Tallinn 2022

Deklareerin, et olen koostanud magistritöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 19 234 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Kädi Streff, 10.05.2022

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 084728HAJM

Üliõpilase e-posti aadress: kadi.streff@gmail.com

Juhendaja: Uno Feldschmidt:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. TARBIJAGA SIDEVAHENDI ABIL LEPINGU SÕLMIMINE.....	9
1.1. Sidevahendi abil sõlmitud lepingu mõiste.....	10
1.2. Regulatsiooni kohaldamine	16
1.3. Lepingueelse teabe andmine ja lepingu sõlmimise kinnitamine	20
1.3.1 Lepingu sõlmimisel interneti teel.....	26
1.3.2 Lepingu sõlmimisel telefoni teel.....	30
2. PÜSIV ANDMEKANDJA.....	34
2.1. Püsiva andmekandja mõiste.....	34
2.2. Püsiva andmekandja ning kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi sarnasused ja erinevused.....	45
2.3. Kohtupraktika	51
KOKKUVÕTE	63
SUMMARY	68
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	72
LISA	
Lihtlitsents	79

LÜHIKOKKUVÕTE

Võlaõigusseaduses on sätestatud, et lepingu sõlmimisel sidevahendi abil peab ettevõtja andma tarbijale pärast lepingu sõlmimist kinnituse lepingu sõlmimise kohta püsival andmekandjal. Kinnitus peab sisaldama ka lepingueelset teavet, kui seda ei ole tarbijale esitatud püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist. Püsiva andmekandja mõiste tõlgendamisel esineb praktikas küsimusi, missuguseid andmekandjaid saab pidada püsivateks ja missuguseid mitte. Töö autor seadis hüpoteesi, et ettevõtja tavalisel veebilehel või sellise veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat teavet ei saa lugeda püsival andmekandjal esitatuks. Samuti ei saa pidada teavet püsival andmekandjal esitatuks, kui teave on toodud veebilehel või iseteeninduskeskkonnas allalaetavas PDF-failis.

Magistritöös kasutatakse analüüsivat ja võrdlevat uurimismeetodit. Analüüsi koostamisel kasutatakse asjakohaseid siseriiklikke õigusakte, eelnõude seletuskirju, Euroopa Liidu õigusakte, juhiseid, eriala- ja teaduskirjandust ning kohtupraktikat. Töös võrreldakse püsiva andmekandja mõistet Saksamaal, Austrias, Liechtensteinis, Luksemburgis, Lätis ja Norras kehtiva regulatsiooniga.

Töö autor jõudis järeldusele, et püsivateks andmekandjateks on eelkõige paber, USB-pulk, CD-ROM, DVD, mälukaart, arvuti kõvaketas ja e-kiri. Tavaline veebileht ei ole püsivaks andmekandjaks, kuid teatavad keerulised veebilehed võivad olla, kui vastavad püsiva andmekandja tunnustele. Samuti võib ettevõtja veebilehe iseteeninduskeskkond olla püsivaks andmekandjaks, kui vastab püsiva andmekandja tunnustele, kuid töö autori arvates on kaheldav, et praegused iseteeninduskeskkonnad sellistele tunnustele vastavad. Püsiva andmekandja tunnustele vastava iseteeninduskeskkonna puhul tuleb ettevõtjal ka seal kättesaadavast teabest tarbijat teavitada. Töö autori hinnangul ei saa ka veebilehel või veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat allalaetavat PDF-faili pidada püsivaks andmekandjaks.

Võtmesõnad: lepingueelne teave, sidevahendi abil sõlmitud leping, lepingu sõlmimise kinnitus, püsiv andmekandja, tarbijakaitse.

SISSEJUHATUS

Tehnoloogia kiire areng ning Euroopa Liidu siseturu kaupade ja teenuste vaba liikumine tingib üha rohkem lepingute sõlmimist sidevahendite abil. Sidevahenditest kõige enam on levinud lepingute sõlmimine interneti teel. Eesti E-kaubanduse Liidu statistika kohaselt oli Eesti Panga andmetel 2021. aastal Eestis e-kaubanduse käive 2,5 miljardit eurot. Võrreldes 2020. aastaga, mil käive oli 1,66 miljardit eurot, on kasv olnud 50%. Keskmiselt 58% ostudest tehakse Eesti e-poodides ja 42% välismaa e-poodides. E-kaubandus moodustab vähemalt 15% kogu jaekaubanduse mahust.¹

Lisaks tavapärasele e-kaubandusele sõlmitakse interneti teel ka erinevaid kestvuslepinguid, näiteks kindlustus- ja krediidilepinguid ning erinevate elutähtsate teenuste nagu elektri-, gaasi-, vee- ja kanalisatsiooni-, jäätmekäitluse ja sideteenuse lepinguid.

Sidevahendi abil sõlmitud lepingute hulka kuuluvad ka telefoni teel sõlmitud lepingud. Laialt levinud on ettevõtjate müügikõned, mille käigus pakutakse tarbijatele erinevaid kaupu ja teenuseid. Eestis tohib telefoni teel teha pakkumise, kui tarbija ei ole seda sõnaselgelt ära keelanud.² Samas on näidanud uuringufirma Norstat poolt läbi viidud küsitlus inimeste eelistust, et 94 % eestlastest keelaks müügikõned täielikult või lubaks neid teha ainult selge loa alusel.³ Sidevahendi abil sõlmitud lepingute hulka kuuluvad veel ka näiteks posti, raadio, televisiooni ja faksi vahendusel sõlmitud lepingud.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20.05.1997 direktiiv 97/7/EÜ tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral (edaspidi: sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiiv) oli esimene direktiiv, mille eesmärk oli ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnorme, mis käsitlevad tarbijate ja tarnijate vahel sidevahendi abil sõlmitud lepinguid.⁴ Direktiiviga peeti oluliseks muu

¹ Eesti E-kaubanduse Liit. *Eesti e-kaubanduse statistika ja trendid*. Kättesaadav: <https://www.e-kaubanduseliit.ee/liidust/statistika>, 09.05.2022.

² VÕS RT I, 15.03.2022, 14, § 60.

³ Delfi ärileht. (2019). *Uuring: eestlased ei taha saada müügikõnesid*. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/87456031/uuring-eestlased-ei-taha-saada-muugikonesid>, 10.04.2021.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, 20. mai 1997, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, EÜT L 144, 4.6.1997, art 1.

hulgas reguleerida, missuguse lepingueelse teabe ja mil viisil peab ettevõtja tarbijale andma enne sidevahendi abil lepingu sõlmimist ning ettevõtja kohustust anda tarbijale pärast lepingu sõlmimist teavet kinnitav kiri. Kuna tarbija ei saa tegelikult toodet näha ega osutatava teenuse laadiga tutvuda enne lepingu sõlmimist, nähti ette ka taganemisõigus.⁵ Sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiiv võeti üle Eesti siseriiklikku õigusesse võlaõigusseadusse (VÕS), mis jõustus 01.07.2002.

Et lihtsustada ja ajakohastada eeskirju võeti 25.10.2011 vastu uus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta (edaspidi: tarbija õiguste direktiiv)⁶, kuhu koondati lisaks sidevahendi abil sõlmitud lepingutele ka väljaspool ärruume sõlmitavad lepingud ning muud tarbijatega sõlmitavad lepingud. Tarbija õiguste direktiivi kohaselt peab ettevõtja samuti esitama tarbijale enne kauglepingu sõlmimist lepingueelse teabe ja andma pärast lepingu sõlmimist kinnituse lepingu sõlmimise kohta püsival andmekandjal.

VÕS-is on sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioonis tarbija õiguste direktiivi eeskujul ette nähtud ettevõtjale kohustus esitada tarbijale enne lepingu sõlmimist lepingueelne teave ja pärast lepingu sõlmimist kinnitus lepingu sõlmimise kohta. Lepingu sõlmimise kinnitus tuleb esitada püsival andmekandjal ja kinnitus peab sisaldama lepingueelset teavet, kui nimetatut ei ole tarbijale esitatud püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist. Telefoni teel lepingu sõlmimisel, kui leping sõlmitakse ettevõtja algatusel, peab ettevõtja telefonitsi edastatut kinnitama püsival andmekandjal ja tarbija peab oma tahet olla telefoni teel võetud kohustustega seotud kinnitama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Käesolevas töös käsitletavad probleemid on seotud püsiva andmekandja mõistega. Püsiv andmekandja on VÕS kohaselt vahend, mis võimaldab isikul säilitada isiklikult temale suunatud teavet nii, et see on teabe otstarbele vastava aja jooksul kättesaadav ja muutmata kujul taasesitatav.⁷ Püsiva andmekandja mõiste on VÕS-is reguleeritud väga üldiselt ja praktikas on tõlgendamisel segadust, missuguseid andmekandjaid saab pidada püsivateks andmekandjateks ja missuguseid mitte.

⁵ *Ibid.*, pp 14.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, ELT L 304, 22.11.2011, pp 2.

⁷ VÕS, *supra nota* 2, § 11¹.

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks on seatud hüpotees, et tarbija ja ettevõtja vahel sidevahendi abil sõlmitud lepingu kinnituse andmisel ei saa ettevõtja tavalisel veebilehel või sellise veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat teavet lugeda püsival andmekandjal esitatuks. Samuti ei saa pidada teavet püsival andmekandjal esitatuks, kui teave on toodud veebilehel või iseteeninduskeskkonnas allalaetavas PDF-failis.

Magistritöö autor püstatab esimeseks uurimisküsimuseks, kas sidevahendi abil sõlmitud lepingu kinnituse andmisel ettevõtja veebilehel või ettevõtja veebilehe iseteeninduskeskkonnas toodud teavet saab pidada püsival andmekandjal esitatuks. Nimelt, esineb praktikat, et tarbijale saadetakse lepingu sõlmimise kinnitus e-kirjaga, kuid e-kirjas ei ole toodud kõiki lepingu tingimusi, vaid viidatakse nende olemasolule ettevõtja veebilehel või ettevõtja iseteeninduskeskkonnas. E-kirjale võib olla lisatud ka vastav link. Kuivõrd püsival andmekandjal antav lepingu sõlmimise kinnitus peab sisaldama lepingueelset teavet, kui ettevõtja ei ole seda esitanud tarbijale püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist, siis tekib küsimus, kas sellisel kujul on antud kogu vajalik teave püsival andmekandjal. Autor püstatab ka teise uurimisküsimuse, kas ettevõtja veebilehel või ettevõtja iseteeninduskeskkonnas olevat PDF-faili saab selle allalaadimise võimaluse tõttu pidada püsivaks andmekandjaks.

Töö teema valik on ajendatud praktikas tõusetunud probleemidest. Töö teema on aktuaalne, sest kui paberkandjal lepingu sõlmimisel saavad lepingupooled endale ühe lepingu eksemplari, siis sidevahendi abil lepingute sõlmimisel ei ole veel välja kujunenud kohast praktikat, et tarbijatele oleks alati tagatud lepingu tingimused püsival andmekandjal. Samas on oluline, et tarbija valduses oleksid lepingu tingimused, mida tal on vajadusel võimalik oma õiguste kaitseks kasutada. Töö autori arvates ei ole vähem oluline ka see, et tarbijad peaksid lepingu tingimustega hästi kursis olema, mistõttu on vajalik tagada nende kerge leitavus ja kättesaadavus.

Magistritöös kasutatakse analüüsivat ja võrdlevat uurimismeetodit. Analüüsi koostamisel kasutatakse asjakohaseid siseriiklikke õigusakte, eelnõude seletuskirju, Euroopa Liidu õigusakte, juhiseid, eriala- ja teaduskirjandust ning kohtupraktikat. Töös võrreldakse püsiva andmekandja mõistet Saksamaal, Austrias, Liechtensteinis, Luksemburgis, Lätis ja Norras kehtiva regulatsiooniga.

Magistritöö struktuur koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis analüüsitakse, missuguseid lepinguid peetakse sidevahendi abil sõlmitud lepinguteks ja missugustele lepinguliikidele

regulatsioon kohaldub. Käsitletakse ettevõtja kohustust anda tarbijale enne sidevahendi abil lepingu sõlmimist lepingueelne teave ja pärast lepingu sõlmimist lepingu sõlmimise kinnitus. Võimalikest kasutatavatest sidevahenditest on lähemalt uuritud interneti ja telefoni teel lepingu sõlmimist, sest need on tänapäeval enamlevinud ning nende suhtes tuleb kohaldada ka täiendavaid reegleid. Interneti teel lepingu sõlmimisel on töö autori hinnangul oluliseks ka küsimus, kas arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioonis toodud võimalus esitada lepingutingimused teisele poolele selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada, on erisus sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni suhtes või tuleb ikkagi lähtuda püsiva andmekandja nõudest.

Teises peatükis keskendutakse püsivale andmekandjale. Esmalt on uuritud püsiva andmekandja mõistet VÕS-is. Kuna püsiva andmekandja mõistet kasutatakse ka teistes seadustes, siis on vaadeldud ka teisi seadusi, et saada ülevaade, mida on peetud teistes seadustes püsivaks andmekandjaks ja kuidas on mõistet kasutatud. Seejärel on võrreldud püsivat andmekandjat ja kirjalikku taasesitamist võimaldavat vormi, sest kuigi need on oma olemuselt erinevad, on nende üheks oluliseks tunnuseks taasesitatavus. Kuivõrd Eestis on olemas alates tsiviilseadustiku üldosa jõustumisest 01.07.2002 pikemaajaline praktika, mida aktsepteeritakse kirjalikku taasesitamist võimaldava vormina, siis on kohane vaadata, kas püsiva andmekandja mõiste sisustamisel saab neid teadmisi kasutada. Teises peatükis on käsitletud ka kolme olulist kohtulahendit, mis on teerajajaks küsimuses, kas ja millal saab veebilehte püsivaks andmekandjaks pidada.

2010. aastal on Merili Truup kaitsnud Tartu Ülikoolis magistritöö „Püsiva andmekandja olemus ja veebilehe kui püsiva andmekandja määratlemine“, mis keskendub püsiva andmekandja olemuse ja kriteeriumite määratlemisele sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse lepingu regulatsioonide kaudu. Käesolev magistritöö ei käsitle sidevahendi abil finantsteenuse lepingu sõlmimist, vaid keskendub muudele lepingu liikidele, millele kohaldub sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioon. Lisaks käsitletakse, kas püsivaks andmekandjaks võib olla ka ettevõtja veebilehel olev iseteeninduskeskkond ning veebilehel või veebilehe iseteeninduskeskkonnas olev PDF-fail.

1. Tarbijaga sidevahendi abil lepingu sõlmimine

VÕS-is toodud sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioon⁸ reguleerib tarbija ja ettevõtja vahel lepingu sõlmimist sidevahendi abil. Regulatsioon lähtub viisist, kuidas leping sõlmitakse ja lisaks tuleb järgida vastava lepinguliigi kohta ette nähtud regulatsiooni, nt müügilepingu sõlmimisel müügilepingu regulatsiooni. Sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioon põhineb tarbija õiguste direktiivil⁹ ja finantsteenuste kaugturstuse direktiivil¹⁰.

Tarbija õiguste direktiivile eelnenud sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiiv võeti Eesti õigusesse üle VÕS jõustumisel 01.07.2002¹¹ ja finantsteenuste kaugturstuse direktiiv 10.11.2004¹². Olulisemad muudatused tulenevalt 25.10.2011 tarbija õiguste direktiivist tehti sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni 13.06.2014¹³. 28.05.2022 jõustuvad sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioonis muudatused, mis on seotud moderniseerimise direktiivi¹⁴ üle võtmisega.

Lepingu sõlmimisel interneti teel tuleb kohaldada nii sidevahendi abil sõlmitud lepingute kui ka arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute¹⁵ regulatsiooni. Arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioon on üle võetud e-kaubanduse direktiivist¹⁶ ja jõustus 15.04.2004¹⁷.

⁸ VÕS, *supra nota* 2, §-d 52-62³.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, ELT L 304, 22.11.2011.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/65/EÜ, 23. september 2002, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ, EÜT L 271, 9.10.2002.

¹¹ VÕS RT I, 2002, 60, 374, 01.07.2002.

¹² VÕS RT I, 2002, 60, 374, 10.11.2004.

¹³ VÕS RT I, 31.12.2013, 10.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/2161, 27. november 2019, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitsenorme ja tagada paremini nende täitmine, ELT L 328, 18.12.2019.

¹⁵ VÕS, *supra nota* 2, §-d 62¹-62³.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ, 8. juuni 2000, infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta), EÜT L 178, 17.7.2000.

¹⁷ VÕS RT I, 2002, 60, 374, 15.04.2004.

1.1. Sidevahendi abil sõlmitud lepingu mõiste

Sidevahendi abil sõlmitud lepinguks loetakse ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingut, kui:

- 1) leping sõlmitakse selliste lepingute sõlmimiseks kasutatavas turustus- või teenindussüsteemis;
- 2) ettevõtja ja tarbija ei viibi lepingu sõlmimise ajal ühel ajal koos samas kohas ja
- 3) lepingupoolte tahteavaldused lepingu sõlmimiseks, sealhulgas tarbija tahteavaldus võtta endale lepingulised kohustused (tellimus), edastatakse eranditult üksnes sidevahendi abil.¹⁸

Sidevahendi abil sõlmitud lepingu mõiste on üle võetud sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivist.¹⁹ Hilisemas tarbija õiguste direktiivis kasutatakse mõistet kaugleping²⁰. Tarbija õiguste direktiivi kohaselt on kaugleping kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud leping, mis sõlmitakse organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel ilma kaupleja ja tarbija üheaegse füüsilise kohalolekuta, kasutades eranditult kas üht või mitut kaugsidevahendit kuni ja kaasa arvatud ajani, millal leping sõlmitakse.

Seaduse eelnõu seletuskirjast tuleneb, et oma sisult on kaugleping võrreldav VÕS-is sätestatud sidevahendi abil sõlmitava lepingu terminiga. Kuna instituudi olemus märkimisväärselt ei muutunud, siis otsustati jääda sidevahendi abil sõlmitud lepingu termini juurde.²¹ Seega on sidevahendi abil sõlmitud leping ja kaugleping samasisulised mõisted.

Selleks, et lepingut pidada sidevahendi abil sõlmitud lepinguks, peavad olema täidetud kõik kolm eelpool nimetatud kriteeriumi. Esiteks peab leping olema sõlmitud selliste lepingute sõlmimiseks kasutatavas turustus- või teenindussüsteemis.

Seaduse eelnõu seletuskirjast tuleneb, et turustus- või teenindussüsteemi kasutamise all tuleb mõista sellist olukorda, kus ettevõtja tööprotsessid ja sisemine töökorraldus võimaldavad

¹⁸ VÕS, *supra nota* 2, § 52 lg 1.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, 20. mai 1997, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, *supra nota* 4, art 2 p 1.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 2 p 7.

²¹ Riigikogu. (2013). *Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seadus 505 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/92103f72-2ac3-4f7f-8446-419ec63bf4db/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20tarbijakaitseaduse%20muutmise%20seadus>, 12.03.2021.

regulaarselt kauglepingute sõlmimist (organisatsiooniline ülesehitus, tehnilised võimalused, personal jms). Sidevahendi abil toodete ja teenuste pakkumine on osaks ettevõtja turundusstrateegiast ja sidevahendi abil lepingu sõlmimine ei ole juhuslik. Samas tuleneb, et see ei eelda alati eraldiseisva ja eriotstarbelise süsteemi loomist nii, et ettevõtja peaks kujundama lepingute sõlmimiseks näiteks eraldi internetikeskkonna või telefonimüügi süsteemi. Piisab, kui pooled vahetavad tahteavaldusi sidevahendi abil, sh vahetavad e-kirja, millele on lisatud digitaalselt allkirjastatud leping. Seletuskirja kohaselt peetakse aga oluliseks, et see oleks ettevõtja tegevusele omane ja ta oleks oma tegevuse nii kujundanud, et üheks lepingute sõlmimise kanaliks on meilivahetus.²²

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juhendis on samuti toodud, et see ei eelda internetikeskkonna või telefonimüügisüsteemi loomist ja piisab e-posti teel sõlmitavatest lepingutest.²³

Tarbija õiguste direktiivi juhenddokumendis on rõhutatud, et direktiivi kohaldatakse ainult nende kauglepingute suhtes, mis on sõlmitud organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel. Näitena on toodud, et kui kaupleja sõlmib pärast tarbija poolt ühenduse võtmist lepingu e-kirja või telefoni teel erandkorras, siis ei tuleks lepingut lugeda kauglepinguks.²⁴

Õiguskirjanduses on ära märgitud, et lepingu juhuslik sõlmimine sidevahendi abil ei too kaasa regulatsiooni kohaldamist. Kõnealused sätted panevad pakkujale täiendava teavitamiskohustuse üksnes siis, kui toodete või teenuste pakkumine sidevahendi abil on osa tema turustusstrateegiast, nt võimaldab pakkuja veebileht lepingute sõlmimist, pakkuja kasutab telefoni või e-kirja teel tehtavaid müügipakkumisi ja katalooge.²⁵

²² *Ibid.*

²³ Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. (2017). *Juhend e-kaubandusega tegelevatele ettevõtjatele*. Kättesaadav: <https://www.ttja.ee/ariklient/tarbija-teemad/tarbijakaitseouuded-tegevusalale/e-kaubandus>, 10.04.2021.

²⁴ Õigusküsimuste peadirektoraadi juhenddokument, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/crd_guidance_et.pdf, 12.03.2021, 30.

²⁵ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2006). *Võlaõigusseadus I kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura, 179.

Tarbija õiguste direktiivist tuleneb, et organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeem hõlmab ka kolmandate isikute poolt pakutavaid skeeme, mida kaupleja kasutab, näiteks veebiplatvorme.²⁶

Teiseks ja kolmandaks eelduseks on ette nähtud, et ettevõtja ja tarbija ei viibi lepingu sõlmimisel ühel ajal koos samas kohas ning lepingupoolte taheavaldused lepingu sõlmimiseks, sealhulgas tarbija taheavaldus võtta endale lepingulised kohustused, edastatakse eranditult üksnes sidevahendi abil.

Tarbija õiguste direktiivi kohaselt hõlmab kaugleping kõiki juhtumeid, kus leping sõlmitakse ühe või mitme kaugsidevahendi vahendusel kuni ja kaasa arvatud ajani, mil leping on sõlmitud. Lisaks ka olukordi, kus tarbija külastab ärruume üksnes teabe saamiseks kauba või teenuse kohta ning järgnevalt räägib läbi ja sõlmib lepingu vahemaa tagant. Samas tuleneb tarbija õiguste direktiivist, et seevastu ei tule kauglepinguks lugeda lepingut, milles lepatakse kokku kaupleja ärruumes ning mis sõlmitakse lõplikult kaugsidevahendit kasutades. Samuti ei tuleks kauglepinguks lugeda lepingut, mis algatakse kaugsidevahendit kasutades, kuid sõlmitakse lõplikult kaupleja ärruumes.²⁷ Seega on tarbija õiguste direktiivi kohaselt oluline, et kõik taheavaldused tehakse kaugsidevahendi vahendusel.

Töö autor märgib, et praktikas võib esineda olukordi, kus tarbija suhtleb ettevõtjaga teatud osas ka ettevõtja ärruumes ja sellisel juhul võib tekkida küsimus, kas sõlmitud leping on käsitletav sidevahendi abil sõlmitud lepinguna. Eeskätt on see oluline seetõttu, et sidevahendi abil sõlmitud lepingul on teatud eranditega 14 päevane taganemisõigus, kuid ärruumis sõlmitud lepingul ei ole. Arvestades VÕS-is ja tarbija õiguste direktiivis sätestatud peavad kõik taheavaldused olema edastatud sidevahendi abil ning ärruumes tehtavad toimingud saaksid piirduda ainult teabe saamisega. Töö autor on seisukohal, et praktikas on parem vältida selliseid olukordi, kus tarbijale jääb mulje, et leping sõlmitakse sidevahendi abil, kuid osa taheavaldusi tehakse ettevõtja ärruumes, misõttu ei loeta lepingut sidevahendi abil sõlmitud lepinguks. Tarbija ei pruugi taolistest nüanssidest teadlik olla. Ettevõtja võiks arusaamatuste vältimiseks ka sellises olukorras

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, pp 20.

²⁷ *Ibid.*

võimaldada 14 päevast taganemisõigust juhul, kui see on olemas sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni kohaselt.

Juhul kui leping on sõlmitud sidevahendi abil, kuid tarbija saab kauba kätte ettevõtja äriruumist, siis töö autori hinnagul tuleb pidada leping sidevahendi abil sõlmimiseks, sest mõiste kohaselt on oluline, et poolte tahteavaldused oleksid esitatud sidevahendite abil, kuid lepingu täitmise viisi ei ole mõistes käsitletud. Sama on toodud ka tarbija õiguste direktiivi juhenddokumendis, mille kohaselt asjaolu, et lepinguosalised pärast kauglepingu sõlmimist teineteisega kohtuvad, tavaliselt kauba kohaletoimetamisel või selle eest maksmisel, ei tohiks muuta lepingu liigitamist kauglepinguks.²⁸

Sidevahendi abil sõlmitud lepingu keskne tunnus on ühe või mitme sidevahendi kasutamine lepingueelses turunduses ja lepingu sõlmimisel ilma osapoolte vahetu kohalolekuta.²⁹ Lepinguosalised võivad kasutada kauglepingu sõlmimiseks ka mitut kaugsidevahendit koos (nt veebisait ja telefon).³⁰

Tarbija õiguste direktiivist tuleneb, et kauglepinguks ei ole näiteks kaugsidevahendi teel esitatud taotlus teenuse saamiseks, nt juuksurija kinnipanemiseks.³¹

VÕS-is on ka täpsustatud, missuguseid viise loetakse sidevahendi kasutamiseks. Sidevahendi kasutamiseks loetakse iga viisi, mis võimaldab teineteisest eemalviibival tarbijal ja ettevõtjal korraldada läbirääkimisteks ja lepingu sõlmimiseks vajalikku teabevahetust, eelkõige telefoni, raadio, arvuti, faksi või televisiooni kasutamist, adresseerimata või adresseeritud trükise, sealhulgas kataloogi või tüüpkirja toimetamist tarbijani ja tellimislehega reklaami ajakirjanduses.³²

²⁸ Õigusküsimuste peadirektoraadi juhenddokument, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 24, 30.

²⁹ Kingisepp, M. (2011). *Tarbijakaitseõigus Euroopa Liidus ja Eestis*. Tallinn: Läte, 261.

³⁰ Õigusküsimuste peadirektoraadi juhenddokument, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 24, 30.

³¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, pp 20.

³² VÕS, *supra nota* 2, § 52 lg 2.

VÕS eelnõu seletuskirjast tuleneb, et tarbijale tagatakse kaitse posti, telefoni, televiisori, arvuti, faksi vms vahendusel sõlmitud lepingute puhul.³³

Sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivis oli toodud soovituslik loetelu, missuguseid vahendeid võib pidada direktiiviga hõlmatud sidevahenditeks. Sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi lisa I loetelus oli toodud: adressaadita trükis, adressaadiga trükis, tüüpkiiri, tellimislehega reklaam ajakirjanduses, kataloog, inimsekkumisega telefoniühendus, inimsekkumiseta telefoniühendus (automaatvalimissüsteem, audiotekst), raadio, videofon (ekraaniga telefon), videotekstiseade (mikroarvuti ja teleekraan) klaviatuuri või puuteekraaniga, elektronpost, faks, televiisor (kaugost).³⁴ Tarbija õiguste direktiivis selline loetelu puudub, kuid näidetena on toodud tellimus-kiri, internet, telefon või faks.³⁵

VÕS-is toodud loetelu on sidevahendi abil sõlmitud lepingu direktiivis toodud loeteluga sarnane ja kehtibki sellises käsitluses alates VÕS-i jõustumisest 01.07.2002.³⁶

Õiguskirjanduses on analüüsitud, kas tarbijalepinguid on võimalik sõlmida häälepõhiste nutikate assistentide nagu Amazon Alexa, Google Assistant või Apple Siri abil. Vestluspõhist ostlemist või hääлкаubandust, mida võimaldavad nutikad assistendid, peetakse järgmiseks suureks lõheks e-kaubanduses.³⁷

Sidevahendi abil sõlmitud lepingu mõistet käsitlevas paragrahvis reguleeritakse ka seda, missuguseid finantsteenuse osutamise lepinguid loetakse sidevahendi abil sõlmitud lepinguteks. Sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse osutamise lepinguks loetakse paragrahvi lõikes 1 sätestatud tingimustele vastavat lepingut investeerimisteenuste ja fondivalitsejale lubatud teenuste

³³ Riigikogu. (2001). *Võlaõigusseadus 116 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0d9390ea-974c-35ab-a6c7-cb14062c3ad3/V%C3%B5la%C3%B5igusseadus>, 12.03.2021.

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, 20. mai 1997, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, *supra nota* 4, lisa 1.

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, pp 20.

³⁶ VÕS, *supra nota* 2, § 52 lg 3.

³⁷ Sein, K. (2018). Concluding Consumer Contracts via Smart Assistants: Mission Impossible Under European Consumer Law?. *Journal of European Consumer and Market Law*, 5, 179.

osutamiseks ning krediidasutustele lubatud tehingute tegemiseks, samuti kindlustuslepingut ning teenuse osutamist maksekäsundi alusel.³⁸

Seaduse eelnõu seletuskirjas on toodud ka täpsustus, et loomulikult kuuluvad nimetatud lepingud sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuste osutamise lepingute hulka üksnes tingimusel, et nad vastavad üldistele sidevahendi abil sõlmitud lepingu määratlusele.³⁹

Regulatsioon sisaldab erisätteid sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuste osutamise lepingutele. Erisätted põhinevad finantsteenuste kaugturstuse direktiivil ja seda tuleb vastavate sätete tõlgendamisel arvestada.⁴⁰

Nimetatud finantsteenuste osutamise lepingute hulka kuuluvad sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioonist nähtuvalt ka tarbijakrediidileping ja elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidileping. Tarbijakrediidileping ei eelda, et krediidiandja näol oleks tegemist krediid- või finantseerimisasutusega, piisav on, et krediidiandja antav krediit oleks seotud krediidiandja majandus- või kutsetegevusega. Seeõttu saab tarbijakrediidilepingu krediidiandja poolt sõlmida nt ka reisikorraldaja, kes võimaldab pakettreisi tasuda järelmaksuga.⁴¹

Kokkuvõtvalt toob töö autor välja, et sidevahendi abil sõlmitud lepinguteks on ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingud, mis sõlmitakse sidevahendit kasutades, eeskätt interneti, telefoni, posti, raadio, televiisori või faksi vahendusel. Lepingu juhuslik sõlmimine sidevahendi abil ei too kaasa regulatsiooni kohaldamist, vaid lepingu sõlmimine peab toimuma selliste lepingute sõlmimiseks kasutatavas turustus- või teenindussüsteemis. Siia hulka kuuluvad ka kolmandate isikute poolt pakutavad veebiplatvormid, mida ettevõtjad kasutavad. Samas ei eeldata tingimata internetikeskkonna või telefonimüügisüsteemi loomist, vaid piisab ka sellest, kui lepinguid sõlmitakse e-maili teel. Oluline on see, et see on ettevõtja tegevusele omane ja ta on oma tegevuse kujundanud nii, et üheks lepingute sõlmimise kanaliks on meilivahetus. Sidevahendi abil sõlmitud

³⁸ VÕS, *supra nota* 2, § 52 lg 3.

³⁹ Riigikogu. (2004). *Võlaõigusseaduse muutmise seadus¹ 429 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/53d93b69-27be-3771-8eda-69595d6799a9/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20muutmise%20seadus%C2%B9%20>, 13.03.2021.

⁴⁰ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2016). *Võlaõigusseadus I kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura, 326.

⁴¹ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2019) *Võlaõigusseadus II kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura, 589.

lepingu puhul on veel oluline, et pooled ei viibi lepingu sõlmimise ajal samas kohas ja poolte tahteavaldused lepingu sõlmimiseks tehakse eranditult üksnes sidevahendi abil.

1.2. Regulatsiooni kohaldamine

Sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni kohaldatakse sidevahendi abil sõlmitud lepingutele tarbijaga, kelle elukoht on Eestis või Euroopa Liidu liikmesriigis, kui leping sõlmiti Eestis toimunud avaliku pakkumise, reklaami või muu sarnase tegevuse tulemusena või kui leping on muul põhjusel Eesti territooriumiga oluliselt seotud, sõltumata sellest, millise riigi õigust lepingule kohaldatakse.⁴² Nimetatud säte muutub kehtetuks 28.05.2022. Seaduse eelnõu seletuskirjas on kehtetuks muutmist põhjendatud sellega, et säte reguleerib lepingule kohalduvat õigust, kuid Euroopa Liidus määratakse lepingule kohalduv õigus kindlaks Rooma I määrusega ja tarbija õiguste direktiiv ei sisalda kohalduva õiguse reegleid.⁴³

Alates 28.05.2022 kohaldatakse regulatsiooni sidevahendi abil sõlmitud lepingutele, mille puhul tarbija maksab või kohustub maksma tasu või kui ettevõtja annab tarbijale üle digitaalse sisu või osutab tarbijale digitaalset teenust või kohustub seda tegema ning tarbija esitab ettevõtjale isikuandmeid või kohustub seda tegema.⁴⁴ Regulatsiooni ei kohaldata, kui ettevõtja töötleb tarbija isikuandmeid üksnes digitaalse sisu üleadmiseks või digitaalse teenuse osutamiseks või selleks, et täita enda suhtes kohaldatavaid õigusaktidest tulenevaid nõudeid ja ei töötle andmeid ühelgi muul eesmärgil.⁴⁵ Seaduse eelnõu seletuskirjast nähtub, et edaspidi hõlmab regulatsioon tasulisi lepinguid, sh võib hõlmata ka näiteks vautšereid, kinkekaarte, e-kuponge, millel on rahaline väärtus. Lisaks teatud eranditega ka olukordi, kui tarbija ei maksa digitaalse sisu või teenuse eest tasu mitte rahas, vaid esitab ettevõtjale enda isikuandmeid.⁴⁶

Tarbija õiguste direktiivi kohaselt kohaldatakse direktiivi selles sätestatud tingimustel ja ulatuses kõigi kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute suhtes. Direktiivi kohaldatakse ka vee, gaasi ja

⁴² VÕS, *supra nota* 2, § 53 lg 1.

⁴³ Riigikogu. (2021). *Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seadus (digitaalse sisu, tarbijalemüügi ning muudetud tarbija õiguste direktiivide ülevõtmine)* 404 SE. Kättesaadav: [https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/18196fee-86c7-4116-aa70-11449eba0364/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20tarbijakaitseaduse%20muutmise%20seadus%20\(digitaalse%20sisu.%20tarbijalem%C3%BC%C3%BCgi%20ning%20muudetud%20tarbija%20%C3%B5iguste%20direktiivide%20%C3%BClev%C3%B5tmine\)](https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/18196fee-86c7-4116-aa70-11449eba0364/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20tarbijakaitseaduse%20muutmise%20seadus%20(digitaalse%20sisu.%20tarbijalem%C3%BC%C3%BCgi%20ning%20muudetud%20tarbija%20%C3%B5iguste%20direktiivide%20%C3%BClev%C3%B5tmine)). 08.05.2022.

⁴⁴ VÕS RT I, 15.03.2022, 15, § 53 lg 1².

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Riigikogu. (2021), *supra nota* 43.

elektri tarnimise või kaugkütte lepingute suhtes, sh kui tegu on avalik-õiguslike teenusepakkujatega, kui neid kaupu pakutakse lepingulisel alusel.⁴⁷

Tarbija õiguste direktiivis on toodud välistused⁴⁸, samuti VÕS-is⁴⁹, millistele lepingutele regulatsiooni ei kohaldata. Seaduse eelnõu seletuskirjas on selgitatud, et uus direktiiv näeb ette võimaluse välistada kohaldamisalast suuremal hulgal erinevaid lepinguid, mille puhul ei ole Euroopa Liidu seadusandja pidanud direktiivi kohaldamist asjakohaseks.⁵⁰ Lisaks on direktiivis ja VÕS-is toodud välistused, millal kohaldatakse sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni, kuid ei kohaldata 14 päevast taganemisõigust.⁵¹

Alljärgnevalt on toodud tabel, missugustele lepingutele ei kohaldata sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni. Kuna tarbija õiguste direktiivis⁵² on toodud täpsem loetelu võrreldes VÕS-iga⁵³ on kõrvutatud mõlemad loetelud.

VÕS § 53 lg 2	tarbija õiguste direktiivi art 3 lg 3
sotsiaalteenuste osutamiseks (p. 1)	sõlmitakse sotsiaalteenuste osutamiseks, kaasa arvatud sotsiaalkorterid, lastehoid ning püsivalt või ajutiselt puudust kannatavate perede ja isikute toetamine, sealhulgas pikaajaline hooldus (p. a)
tervishoiuteenuste osutamiseks (p. 2)	sõlmitakse tervishoiuteenuste osutamiseks, nagu on määratletud direktiivi 2011/24/EL artikli 3 punktis a sõltumata sellest, kas neid osutavad tervishoiuasutused või mitte (p. b)

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 3 lg 1.

⁴⁸ *Ibid.*, art 3 lg 3.

⁴⁹ VÕS, *supra nota* 2, § 53 lg 2.

⁵⁰ Riigikogu. (2013), *supra nota* 21.

⁵¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 16; VÕS, *supra nota* 2, § 53 lg 4.

⁵² *Ibid.*, art 3 lg 3.

⁵³ VÕS, *supra nota* 2, § 53 lg 2.

hasartmängus osalemiseks (p. 3)	sõlmitakse hasartmängudeks, sealhulgas rahalise panusega õnnemängud, kaasa arvatud loteriid, kasiinomängud ja kihlveotehingud (p. c)
reisijaveoteenuse osutamiseks (p. 4)	sõlmitakse reisijateveo teenuse osutamiseks, välja arvatud artikli 8 lõige 2 ja artiklid 19 ning 22 (p. d)
kinnisasja võõrandamiseks, selle asjaõigusega koormamiseks või kinnisasjaga seotud asjaõiguse käsutamiseks (p. 5)	sõlmitakse kinnisasja või kinnisasjaga seotud õiguse loomiseks, omandamiseks või üleandmiseks (p. e)
uue ehitise ehitamiseks või ehitise suuremahuliseks ümberehitamiseks (p. 6) eluruumi üürimiseks (p. 7)	sõlmitakse uute hoonete ehitamiseks, olemasolevate hoonete suuremahuliseks ümberehitamiseks ja eluruumide üürimiseks (p. f)
notariaalse tõestamise kaudu (p. 8)	liikmesriikide õiguse kohaselt sõlmitakse niisuguse avaliku võimu kandja poolt, kes on seadusega kohustatud olema sõltumatu ja erapooletu ning kes peab ulatusliku õiguslase selgitustööga tagama, et tarbija sõlmib lepingu üksnes põhjaliku kaalutluse alusel ja selle õiguslikust ulatusest teadlik olles (p. i)
toiduainete, jookide või muu igapäevaseks tarbimiseks mõeldud asja kohta, mis antakse üle ettevõtja sagedaste ja korrapäraste ringsõitude käigus tarbija elu-, asu- või töökohas (p. 9)	sõlmitakse toiduainete, jookide või muu koheseks kodus tarbimiseks ette nähtud kauba tarnimiseks ning mida kaupleja oma sagedaste ja korrapäraste ringsõitude käigus füüsiliselt tarnib tarbija koju, asukohta või töökohta (p. j)
kasutades müügiautomaate või automatiseeritud äriruume (p. 10)	sõlmitakse müügiautomaate või automatiseeritud äriruume kasutades (p. 1)
elektroonilise side teenuse osutajaga avaliku taksofoni vahendusel selle kasutamiseks või tarbija poolt telefoni, interneti või faksi teel loodud ühe ühenduse kasutamiseks. (p. 11)	sõlmitakse telekommunikatsioonioperaatoritega avalike taksofonide vahendusel nende kasutamiseks või mis on sõlmitud tarbija telefoni, interneti või faksi teel loodud ühe ühenduse kasutamiseks (p. m)

Eeltoodud loetelus ei ole toodud tarbija õiguste direktiivis⁵⁴ ette nähtud välistusi finantsteenustele, pakettreisidele ja puhkuseosakutele, kuid nende kohta tuleneb seaduse eelnõu seletuskirjast, et see siiski ei tähenda, et neile kohalduks täies mahus sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioon. Tegemist on valdkondadega, mis on Euroopa Liidu õigusega harmoneeritud ja neile kehtivad erireeglid, mis on tarbija õiguste direktiivi⁵⁵ kohaselt tarbija õiguste direktiivi suhtes ülimuslikult ehk nendes valdkondades sätestatud erinormid prevaleerivad tarbija õiguste direktiivis ette nähtud üldnormide üle.⁵⁶

Nimetatud põhimõtte on toodud ka VÕS-is, millest tulenevalt, kui sidevahendi abil sõlmitud leping vastab ka mõne teise tarbija ja ettevõtja vahel sõlmitava lepingu kohta sätestatule, kohaldatakse sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni selle teise lepinguliigi kohta sätestatud erisustega.⁵⁷

Finantsteenuste lepingute kohta ette nähtud, et selliste finantsteenuseid käsitlevate lepingute puhul, mis hõlmavad finantsteenuse esmakordse osutamise kokkulepet ja sellele järgnevaid järjestikuseid toiminguid või sellele järgnevaid samasuguseid toiminguid, mis on ajalises seoses, kohaldatakse jaos sätestatut üksnes esimese lepingu suhtes. Kui finantsteenuse esmakordse osutamise kokkulepe puudub, siis on ette nähtud, et kui samad lepinguosalisel teevad järjestikuseid toiminguid või eraldi omavahel ajaliselt seotud sama laadi toiminguid, kohaldatakse §-des 54¹ ja 55¹ sätestatud tarbija teavitamise nõudeid üksnes esimese toimingu suhtes. Kui rohkem kui aasta jooksul ei ole sama laadi toimingut tehtud, loetakse järgmine toiming uue toimingute sarja esimeseks toiminguks, mistõttu kohaldatakse §-des 54¹ ja 55¹ sätestatut.⁵⁸

Oluline ei ole, mis liiki lepinguga on tegu, vaid sätete kohaldamiseks on määrav üksnes lepingu sõlmimise viis. Seega on sätted põhimõtteliselt kohaldatavad kõikidele lepinguliikidele §-s 53 sätestatud eranditega. Tüüpilisteks näideteks on ostmine e-poodidest, kindlustuslepingute sõlmimine arvuti vahendusel.⁵⁹ Töö autor toob lisaks välja erinevad üldhuviteenuste kasutamiseks sõlmitavad lepingud: elektri- ja gaasimüüjaga sõlmitavad elektri- ja gaasimüügilepingud,

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 3 lg 3 p-d d, g ja h.

⁵⁵ *Ibid.*, art 3 lg 2.

⁵⁶ Riigikogu. (2013). *supra nota* 21.

⁵⁷ VÕS, *supra nota* 2, § 53 lg 5.

⁵⁸ *Ibid.*, § 53 lg 1¹.

⁵⁹ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2016), *supra nota* 40, 289.

võrguettevõtjaga võrguteenuse kasutamiseks sõlmitavad võrgulepingud, vee- ja kanalisatsiooni kasutamiseks sõlmitavad lepingud, jäätmevedajaga sõlmitavad lepingud ning sideteenuste kasutamiseks sõlmitavad lepingud.

Kokkuvõtvalt toob töö autor välja, et sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni kohaldatakse kõikidele lepingutele, välja arvatud VÕS § 53 lõikes 2 sätestatud lepingutele. Täies mahus ei kohaldu regulatsioon siis, kui tuleb arvestada ka eriregulatsiooniga, näiteks finantsteenuste, pakettreiside ja puhkuseosakute puhul. Regulatsioon kohaldub ka elektri-, gaasi-, vee-, kaugkütte-, jäätmeveo- ja sideteenuse lepingutele. Oluline ei ole, mis liiki lepinguga on tegu, vaid määravaks on lepingu sõlmimise viis. VÕS-is on toodud ka erandid, millal kohaldatakse sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni, kuid ei kohaldata 14 päevast taganemisõigust. Alates 28.05.2022 hõlmab regulatsioon tasulisi lepinguid ja teatud eranditega olukordi, kus tarbija ei maksa digitaalse sisu või teenuse eest tasu rahas, vaid esitab ettevõtjale enda isikuandmeid.

1.3. Lepingueelse teabe andmine ja lepingu sõlmimise kinnitamine

„Vabal turul kehtivad oma põhimõtted. Mõned majandusteadlased on väitnud, et turumajandus on kõige parem tarbija kaitsja. Tegelikult ei ole vaba turg sugugi õiglane turg. Kauba või teenuse tootja, vahendaja, müüja ning tarbija huvid on erinevad. Samal ajal erineb oluliselt nende turusuhetes osalejate positsioon ja mõjujõud.“⁶⁰

„Üheks peamiseks ühenduse vahendiks tarbijate majanduslike huvide kaitsmisel on ettevõtjate teavitamiskohustus.“⁶¹ Teavitamiskohustusel on oluline tähtsus tarbijalepingutes, kus kohustus anda teisele poolele igakülgset ja tõest teavet tagatakse teabe sisu täpse reguleerimisega.⁶² Ettevõtja teavitamiskohustused peaksid teatud määral neutraliseerima tarbija nõrgemat positsiooni sidevahendi abil lepingu sõlmimisel, st asjaolu, et erinevalt ettevõtja äriruumides lepingu sõlmimisest ei ole tarbijal sidevahendi abil lepingu sõlmimisel võimalik vahetult kauba või teenusega tutvuda ega ettevõtja personalil ennast nõustada lasta.⁶³

⁶⁰ Pisuke, H. (1994). Tarbijakaitse: mõned teoreetilised ja õiguslikud alused. *Juridica*, 9, 216.

⁶¹ Ligi, R. (2006). Teavitamiskohustus - tarbija huvide kaitse tagatis Euroopa Ühenduses. *Juridica*, 8, 530.

⁶² Kull, I., Parrest, I. (2003). Teavitamiskohustus võlaõigusseaduse kontekstis. *Juridica*, 4, 216.

⁶³ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2006), *supra nota* 25, 301.

VÕS-is on toodud loetelu teabest, mille ettevõtja peab esitama tarbijale enne sidevahendi abil lepingu sõlmimist või selleks tarbija poolt siduva pakkumise tegemist selgel ja arusaadaval viisil.⁶⁴

Lepingueelse teabena peab ettevõtja andma tarbijale järgmise teabe:

- 1) andmed, mis võimaldavad tuvastada ettevõtja isiku, eelkõige tema ärinimi;
- 2) ettevõtja asukoha aadress ja olemasolu korral telefoni- ja faksinumber ning e-posti aadress, ning kui see on asjakohane, siis ettevõtja nimi ja asukoha aadress, kelle nimel ta tegutseb;
- 3) ettevõtja tegevuskoha aadress, kuhu tarbija võib kaebusi esitada, kui see erineb punktis 2 nimetatud aadressist;
- 4) lepingu eseme põhiomadused lepingu esemele ja teabe edastamise viisile kohases ulatuses;
- 5) digitaalse sisu puhul selle kasutusviis, selle suhtes rakendatavad tehnilised kaitsemeetmed ning selle ühilduvus riist- ja tarkvaraga, mida ettevõtja teab või peab teadma;
- 6) lepingu eseme koguhind koos maksudega või juhul, kui lepingu eseme olemusest tulenevalt ei ole hinda mõistlike jõupingutustega võimalik enne arvutada, hinna arvutamise viis, ning kõik täiendavad veo-, posti-, kättetoimetamise või mis tahes muud kulud, kui kulud tuleb kanda tarbijal, või kui kulusid ei ole mõistlike jõupingutustega võimalik enne arvutada, siis teave selle kohta, et võidakse nõuda selliste täiendavate kulude tasumist;
- 7) tasu lepingu sõlmimiseks kasutatava sidevahendi kasutamise eest, välja arvatud, kui tasu vastab sellise sidevahendi kasutamise tavalisele tasule;
- 8) kui tarbija peab maksma tagatisena rahasumma või andma muu rahalise tagatise, asjaolu, et ettevõtja nõudel tuleb seda teha, ning tagatise tingimused;
- 9) maksmise, kättetoimetamise ja tellimuse täitmise kord ning asja kättetoimetamise, teenuse osutamise või muu soorituse tegemise aeg;
- 10) tarbija lepingust tulenevate kohustuste minimaalne kestus, kui on olemas;
- 11) kestvuslepingu puhul lepingu tähtaeg, või kui leping on tähtajatu või automaatselt pikenev, siis lepingu lõpetamise tingimused;
- 12) taganemisõiguse olemasolu korral selle õiguse kasutamise tingimused, tähtaeg ja kord vastavalt § 56 lõikele 2²;
- 13) taganemisõiguse olemasolu korral taganemisavalduse tüüpvorm;
- 14) asjaolu, et tarbija kannab tarbijapoolsel lepingust taganemisel lepinguesemeks olnud asja tagastamise kulud ning olukorras, kui lepingu esemeks olnud asja ei saa selle olemuse tõttu tavalise postiteenuse kaudu tagastada, asja äraviimise kulud, kui need tuleb tasuda tarbijal;

⁶⁴ VÕS, *supra nota* 2, § 54 lg 1.

- 15) asjaolu, et kui tarbija kasutab lepingust taganemise õigust pärast § 55 lõikes 3 nimetatud avalduse esitamist, on tarbija kohustatud ettevõtjale hüvitama mõistlikud kulud vastavalt § 56² lõikele 5;
- 16) kui taganemisõigust ei ole vastavalt § 53 lõikele 4 ette nähtud, teave selle kohta, et tarbijal taganemisõigus puudub, või kui tarbija võib oma taganemisõiguse kaotada, teave selle kohta, millistel asjaoludel taganemisõigus kaotatakse;
- 17) lepingu täitmise järgse lepingu eseme hooldusteenuse või klienditeenuse pakkumisel selle olemasolu ja kasutamise tingimused;
- 18) meeldetuletus, et tarbija saab lepingu eseme lepingutingimustele mittevastavuse korral tugineda seaduses sätestatud õiguskaitsevahenditele;
- 19) seaduses sätestatud õiguskaitsevahenditele lisaks täiendava garantii andmisel selle olemasolu ja tingimused;
- 20) ettevõtja järgitava käitumiskoodeksi olemasolu, kui ettevõtja sellest oma tegevuses lähtub, ning teave, kuidas on võimalik sellest koopia saada;
- 21) ettevõtja rakendatav kaebuste lahendamise kord, kui on olemas;
- 22) andmed tarbija võimaluste kohta pöörduda kohtuvälise kaebusi ja vaidlusi lahendava organi poole ning pöördumise tingimused.

Punkti 6 kohta on täpsustatud, et koguhind sisaldab tellimuse kogukulu arveldusperioodi kohta, kui tegemist on tähtajatu lepingu või kestvuslepinguga, mille esemeks on püsivad või korduvad tellimused. Kui lepingu tasu on kindla määraga, tähendab koguhind igakuist kulude kogusummat ja kui kogukulu ei ole mõistlike jõupingutustega võimalik enne arvutada, esitatakse hinna arvutamise viis.⁶⁵

Taganemisõiguse teavet puudutavas osas on toodud täpsustus, et punktides 12, 14 ja 15 nimetatud teabe võib tarbijale esitada ka kasutades lepingust taganemise näidisjuhendit, mis on kehtestatud justiitsministri 17.12.2013 määrusega nr 41 „Sidevahendi abil sõlmitud lepingust ja väljaspool äriruume sõlmitud lepingust taganemise avalduse tüüpvormi ja taganemise näidisjuhendi kehtestamine“. Teave loetakse esitatuks üksnes juhul, kui ettevõtja on lepingust taganemise näidisjuhendi täitnud nõuetekohaselt.⁶⁶

⁶⁵ *Ibid.*, § 54 lg 7.

⁶⁶ *Ibid.*, § 54 lg-d 3 ja 4.

Punktide 6 ja 14 kohta on ette nähtud, et kui ettevõtja ei ole tarbijat teavitanud kohustusest tasuda nendes punktides nimetatud kulused, siis ei pea tarbija kandma.⁶⁷

Lepingueelse teabe andmise vormi kohta on ette nähtud, et teave esitatakse või tehakse kättesaadavaks kasutatavale sidevahendile asjakohasel viisil lihtsas ja arusaadavas keeles. Kui teave esitatakse püsival andmekandjal, peab see olema esitatud loetavalt.⁶⁸ Seega lepingueelset teavet ei pea andma koheselt püsival andmekandjal, vaid teabe võib esitada või teha kättesaadavaks ka muul moel. Seejuures võib esitada vaid osalise teabe, kui leping sõlmitakse sidevahendi abil, mis piirab teabe esitamist kas ruumiliselt või ajaliselt. Sellisel juhul tuleb esitada sidevahendile kohases ulatuses vähemalt punktides 1, 4, 6, 11 ja 12 sätestatud teave. Muu teabe kohta on toodud, et see tuleb esitada asjakohasel viisil vastavalt lõikele 2.⁶⁹ Siiski, kui konkreetne sidevahend võimaldab enama informatsiooni andmist, siis tuleb seda teha.⁷⁰

Tarbija õiguste direktiivist tuleneb, et kauglepingute puhul tuleb kohandada teavitamisnõudeid selliselt, et arvestatakse teatud kommunikatsioonivahendite tehnilisi piiranguid, näiteks teatud mobiiltelefonide ekraanidel kuvatavate tähemärkide piiratud arv või telepoodide reklaami ajaline piiratus. Siis peab kaupleja täitma teavitamise miinimumnõuded ja andma tarbijale viite muude teabeallikate kohta, näiteks pakkuma välja maksuvaba telefoninumbri või kaupleja veebilehe aadressi, kus on asjakohane teave vahetult ja hõlpsasti kättesaadav.⁷¹

Kui enne lepingu sõlmimist või siduva pakkumise tegemist antav lepingueelne teave ei pea olema antud püsival andmekandjal, siis pärast lepingu sõlmimist antav lepingu sõlmimise kinnitus peab olema. VÕS-is on ette nähtud, et ettevõtja annab tarbijale kinnituse lepingu sõlmimise kohta püsival andmekandjal mõistliku aja jooksul pärast lepingu sõlmimist, kuid mitte hiljem kui asi toimetatakse kätte või algab teenuse osutamine või muu soorituse tegemine.⁷² Kinnitus peab sisaldama § 54 lõikes 1 nimetatud teavet, kui ettevõtja ei ole seda teavet esitanud tarbijale püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist, ning kui lepingu esemeks on digitaalne sisu, siis ettevõtja kinnitust selle kohta, et tarbija on andnud § 53 lõike 4 punkti 7¹ kohaselt oma

⁶⁷ *Ibid.*, § 54 lg 8.

⁶⁸ *Ibid.*, § 54 lg 2.

⁶⁹ *Ibid.*, § 54 lg 5.

⁷⁰ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2006), *supra nota* 25, 303.

⁷¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, pp 36.

⁷² VÕS, *supra nota* 2, § 55 lg 1.

selgesõnalise nõusoleku ja kinnituse digitaalse sisu edastamise alustamiseks.⁷³ Seega kokkuvõttes peab tarbija saama ettevõtjalt lepingueelse teabe püsival andmekandjal, kas enne lepingu sõlmimist või pärast lepingu sõlmimist lepingu sõlmimise kinnituses.

Lisaks peab ettevõtja nõudma tarbijalt sõnaselget avaldust, kui tarbija soovib, et teenuse osutamine, muu kestva soorituse tegemine või vee, gaasi, elektri või soojuse müük ühendusvõrgu kaudu algab taganemistähtaja kestel.⁷⁴ Alates 28.05.2022 peab nõudma ka kinnitust, et kui ettevõtja on lepingu täielikult täitnud, ei ole tarbijal enam taganemisõigust.⁷⁵

Kuni 12.06.2014 oli lepingueelse teabe andmise ja teabe kinnituse andmist puudutav regulatsioon leebem. Teave tuli esitada kasutatavaid sidevahendeid arvestades heauskselt, selgelt, arusaadavalt, vastavuses heade kommetega ja arvestades piiratud teovõimega isikute kaitsmise vajadust ning selliselt, et ilmneks pakkumise äriiline eesmärk.⁷⁶ Kui VÕS § 54 lõikes 1 loetletud andmeid ei olnud tarbijale edastatud kirjalikult või muul tema jaoks kättesaadaval püsival andmekandjal, pidi neid andmeid kirjalikult või muul tarbijale kättesaadaval püsival andmekandjal kinnitama hiljemalt lepingu täitmise ajal, asjade puhul aga hiljemalt nende üleandmisel.⁷⁷ Igal juhul tuli edastada:

- 1) teave taganemisõiguse tingimuste ja selle õiguse kasutamise üksikasjade kohta vastavalt §-le 56;
- 2) pakkuja tegevuskoha aadress, kuhu tarbija võib esitada kaebused;
- 3) teave teeninduse võimaluste kohta;
- 4) teave pakkuja vastutuse eelduste, garantii olemasolu ja selle tingimuste kohta;
- 5) kestvuslepingu ülesütleamise tingimused, kui leping on tähtajatu või sõlmitud tähtajaga üle ühe aasta.⁷⁸

Erand oli ette nähtud teenustele, mida osutatakse vahetult sidevahendiga ja ühekordselt ning mille tasumise eest peab arvestust elektroonilise side teenuse osutaja.⁷⁹ Sellisel juhul ei kohaldata lõikeid 1 ja 2, kuid tarbijal pidi olema võimalus saada teada pakkuja tegevuskoha aadress, kuhu ta saab esitada kaebused.

⁷³ *Ibid.*, § 55 lg 2.

⁷⁴ *Ibid.*, § 55 lg 3.

⁷⁵ VÕS, *supra nota 44*, § 55 lg 3.

⁷⁶ VÕS RT I, 29.11.2013, 4, § 54 lg 2.

⁷⁷ *Ibid.*, § 55 lg 1.

⁷⁸ *Ibid.*, § 55 lg 2.

⁷⁹ *Ibid.*, § 55 lg 3.

Seaduse eelnõu seletuskirjas on rõhutatud, et uue direktiivi regulatsioon on võrreldes kehtiva reeglistikuga rangem ning lepingueelne teave tuleb tarbijale esitada igal juhul enne lepingu sõlmimist ja kaob võimalus esitada kogu lepingueelne teave pärast lepingu sõlmimist.⁸⁰

Lepingueelse teabena antud andmed muutuvad lepingu osaks, kui pooled ei ole sõnaselgelt kokku leppinud teisiti.⁸¹ Lepingueelse teabe andmise kohustuse täitmist peab tõendama ettevõtja.⁸²

Finantsteenuse lepingute puhul on lepingueelse teabe andmine eraldi reguleeritud ning finantsteenuse osutamise lepingutele ei kohaldata VÕS §-s 55 ette nähtud teabe kinnitamise nõudeid.⁸³ Samuti ei kohaldata finantsteenustele lepingu sõlmimisel telefonitsi VÕS §-s 54² toodud nõudeid.⁸⁴ Kuivõrd käesoleva magistritöö eesmärk ei ole käsitleda finantsteenuse lepinguid, siis nendel nõuetel pikemalt ei peatuta.

28.05.2022 jõustuvad muudatused tarbija lepingueelsel teavitamisel ja täiendavad teavitamisnõuded internetipõhise kauplemiskoha kaudu sõlmitud lepingule.⁸⁵

Kokkuvõtvalt toob töö autor välja, et sidevahendi abil lepingu sõlmimisel peab ettevõtja andma tarbijale selgel ja arusaadaval viisil seaduses ette nähtud lepingueelse teabe. Teave tuleb esitada või teha kättesaadavaks kasutatavale sidevahendile asjakohasel viisil lihtsas ja arusaadavas keeles. Lepingueelset teavet ei pea andma koheselt püsival andmekandjal, vaid võib esitada või teha kättesaadavaks ka muul viisil. Seejuures võib esitada ka teatud osalise teabe, kui leping sõlmitakse sidevahendi abil, mis piirab teabe esitamist kas ruumiliselt või ajaliselt, kuid muu teave tuleb siis esitada või teha kättesaadavaks asjakohasel viisil. Sellistel juhtudel peab kaupleja täitma teavitamise miinimumnõuded ja andma tarbijale viite muude teabeallikate kohta, näiteks veebilehe aadressi, kus asjakohane teave on vahetult ja hõlpsasti kättesaadav.

Pärast lepingu sõlmimist peab ettevõtja andma tarbijale lepingu sõlmimise kinnituse püsival andmekandjal mõistliku aja jooksul pärast lepingu sõlmimist, kuid mitte hiljem kui asi

⁸⁰ Riigikogu. (2013). *supra nota* 21.

⁸¹ VÕS, *supra nota* 2, § 54 lg 11.

⁸² *Ibid.*, § 54 lg 10.

⁸³ *Ibid.*, § 54¹, 55¹, 53 lg 4¹.

⁸⁴ *Ibid.*, § 54² lg 2.

⁸⁵ VÕS, *supra nota* 44, § 54 lg 1 p 2, 5, 6¹ ja 18, lg 2¹ ja 5 ning § 54³.

toimetatakse kätte või algab teenuse osutamine või muu soorituse tegemine. Lepingu sõlmimise kinnitus peab sisaldama ka lepingueelset teavet, kui seda ei antud tarbijale püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist. Lepingueelse teabena antud andmed muutuvad lepingu osaks, kui pooled ei ole sõnaselgelt kokku leppinud teisiti. Lepingueelse teabe andmist peab tõendama ettevõtja.

1.3.1 Lepingu sõlmimisel interneti teel

VÕS-is on lisaks sidevahendi abil sõlmitud lepingu regulatsioonile eraldi ka arvutivõrgu abil sõlmitud lepingu regulatsioon, mida tuleb samuti kohaldada, kui sõlmitakse leping interneti teel. Selles jaos on toodud spetsiifilisemad nõuded, kui leping sõlmitakse arvutivõrgu abil. Ette on nähtud nõuded, mida tuleb järgida kõikide isikutega arvutivõrgu abil sõlmitavate lepingute puhul⁸⁶ ja täiendavad nõuded, kui leping sõlmitakse tarbijaga.⁸⁷

Ettevõtja, kes sõlmib lepingu arvutivõrgu abil, peab andma lepingu teise poole kasutusse sobivad ja tõhusad tehnilised vahendid, millele teisel poolel on juurdepääs ja mille abil ta saab enne tellimuse edastamist tuvastada ja parandada sisestusvead.⁸⁸ Enne nimetatud tellimuse edastamist peab ettevõtja tegema teisele poolele teatavaks:

- 1) lepingu sõlmimise tehnilised etapid;
- 2) kas ettevõtja säilitab lepinguteksti pärast lepingu sõlmimist ja kas see jääb lepingu teisele poolele kättesaadavaks;
- 3) tehnilised vahendid sisestusvigade tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks;
- 4) lepingu sõlmimiseks pakutavad keeled;
- 5) ettevõtja järgitavad reeglid ja elektroonilised võimalused nendega tutvumiseks.⁸⁹

Ettevõtja peab tellimuse saamist viivitamata elektrooniliselt kinnitama.⁹⁰

Eelnimetatut ei kohaldata, kui leping sõlmitakse elektronposti või muu sellesarnase isikliku sidevahendi abil.⁹¹

⁸⁶ VÕS, *supra nota* 2, § 62¹.

⁸⁷ *Ibid.*, § 62².

⁸⁸ *Ibid.*, § 62¹ lg 1.

⁸⁹ *Ibid.*, § 62¹ lg 2.

⁹⁰ *Ibid.*, § 62¹ lg 3.

⁹¹ *Ibid.*, § 62¹ lg 6.

Sõlmides lepingu arvutivõrgu abil on ette nähtud, et lepingutingimused, sealhulgas tüüptingimused, tuleb lepingu teisele poolele esitada selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada.⁹²

Arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioon näeb ette, et VÕS §-s 62¹ sätestatu ei välista ega piira ettevõtja kohustust teha lepingu teisele poolele teatavaks muid seaduses ette nähtud andmeid.⁹³

Täiendavate nõuetena lepingu sõlmimisel tarbijaga tuleb hiljemalt tellimisprotsessi alguses teha selgelt ja loetavalt teatavaks kättetoimetamise piirangud, kui neid esineb ja vastuvõetavad maksevahendid.⁹⁴

Kui arvutivõrgu abil sõlmitud leping näeb ette maksekohustuse peab ettevõtja tegema enne tellimuse edastamist tarbijale selgelt ja esiletõstetult teatavaks VÕS § 54 lõike 1 punktides 4, 6, 10 ja 11 sätestatud teabe. Teavitamiskohustuse rikkumisel ei ole tarbija lepingu ega tellimusega seotud.⁹⁵

Lisaks peab ettevõtja tagama, et tarbija kinnitaks tellimust, esitades sõnaselgelt asjaolu, et tellimus tähendab kohustust maksta. Juhul kui tellimuse edastamine eeldab nupule vajutamist või sellesarnast funktsiooni, tuleb nupp või sellesarnane funktsioon tähistada hästi loetavalt ainult sõnadega „tellimus koos maksekohustusega“ või mõne muu samasuguse ühemõttelise sõnastusega, mis näitab, et tellimuse esitamine toob kaasa kohustuse maksta. Kui ettevõtja ei täida nimetatud nõuet, ei ole tarbija lepingu ega tellimusega seotud.⁹⁶

VÕS § 62² ei kohaldata lepingutele, mille esemeks on finantsteenuse osutamine.

Töö autor märgib, et interneti teel sõlmitava lepingu puhul tekib küsimus, kas VÕS § 62¹ lõikes 5 sätestatu, et lepingutingimused, sealhulgas tüüptingimused, esitatakse teisele poolele selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada, on erisus VÕS § 55 lõike 1 suhtes. Erisus tähendaks seda, et kui muidu tuleb sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul esitada lepingueelne teave püsival

⁹² *Ibid.*, § 62¹ lg 5.

⁹³ *Ibid.*, § 62¹ lg 8.

⁹⁴ *Ibid.*, § 62² lg 1.

⁹⁵ *Ibid.*, § 62² lg 2.

⁹⁶ *Ibid.*, § 62² lg 3.

andmekandjal, hiljemalt koos lepingu sõlmimise kinnitusega, siis sõlmides tarbijaga lepingu interneti teel piisaks lepingutingimuste esitamisest selliselt, et teisel poolel on võimalik need salvestada ja taasesitada.

Õiguskirjanduses on selgitatud, et ettevõtjal ei ole iseenesest kohustust lepingutingimusi salvestada või säilitada, küll aga on kohustus esitada lepingutingimused, sh tüüptingimused lepingu teisele poolele selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada. Seda kohustust saab ta täita nt saates vastavad lepingutingimused teise lepingupoole meilile või nt pannes tüüptingimused välja ettevõtja veebilehele selliselt, et neid on võimalik sealt enda andmekandjale salvestada (nt doc- või pdf-failina).⁹⁷ Samas ei ole analüüsitud, kuidas tuleb VÕS § 62¹ lõiget 5 kohaldada koosmõjus VÕS § 55, mis näeb lepingu sõlmimise kinnitusele ette püsiva andmekandja nõude.

Siinkohal tuleb tähelepanu pöörata VÕS § 53 lõikele 5, milles on sätestatud, et kui sidevahendi abil sõlmitud leping vastab ka mõne teise tarbija ja ettevõtja vahel sõlmitava lepingu kohta sätestatule, kohaldatakse käesolevas jaos sätestatud koos selle teise lepinguliigi kohta sätestatud erisustega. Esmapilgul võib näida, et kas arvutivõrgu abil sõlmitud leping on teine lepinguliik ja tuleks arvestada selle kohta sätestatud erisustega, kuid sellele leiab vastuse, kui vaada VÕS § 53 lõike 5 kujunemise lugu.

VÕS § 53 lõige 5 on üle võetud tarbija õiguste direktiivi artikli 3 lõikest 2, milles on sätestatud, et kui mõni direktiivi säte läheb vastuollu liidu teise õigusakti sättega, millega reguleeritakse konkreetseid sektoreid, siis on kõnealuse teise õigusakti säte ülimuslik ja seda kohaldatakse kõnealuste asjaomaste konkreetsete sektorite suhtes.

Seaduse eelnõu seletuskirjast tuleneb, et säilitatakse seni kehtinud põhimõte, et sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni kohaldatakse koos spetsiifiliste tarbijalepingute regulatsioonist tuleneva erisustega. Kuid tehakse ettepanek sõnastada see üldisemalt nii, et lisaks paketteisilepingutele ja puhkuseosakute kasutamise lepingutele oleksid hõlmatud ka kõikvõimalikud muud tarbijalepingud, mille jaoks on VÕS-i eriosas sätestatud Euroopa Liidu õigusest tulenev tarbijakaitse eriregulatsioon. See vastab tarbija õiguste direktiivile, mille kohaselt on Euroopa Liidu sektoraalsete õigusaktide sätted tarbijaõiguste direktiivi suhtes ülimuslikud.⁹⁸

⁹⁷ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K.(2016), *supra nota* 40, 326.

⁹⁸ Riigikogu. (2013) *supra nota* 21.

Seega seletuskirjast tulenevalt peetakse lepinguliikide all silmas lepinguid, mille jaoks on VÕS eriosas sätestatud Euroopa Liidu õigusest tulenev tarbijakaitse eriregulatsioon. Arvutivõrgu abil sõlmitud lepingu regulatsioon on VÕS üldosas, mitte eriosas.

Lisaks, VÕS § 62¹ lõige 5 on üle võetud e-kaubanduse direktiivist, mis sätestab, et saajale antud lepingu- ja üldtingimused tuleb teha kättesaadavaks nii, et tal oleks võimalik neid säilitada ja paljudada.⁹⁹ Lepingu sõlmimise kinnituse andmine püsival andmekandjal tuleneb tarbija õiguste direktiivist. Tarbija õiguste direktiivist tuleneb, et direktiivis kehtestatud teavitamisnõuded täiendavad direktiivis 2006/123/EÜ ja 2000/31/EÜ sisalduvaid teavitamisnõudeid ega takista liikmesriikidel kehtestada täiendavaid teavitamisnõudeid vastavalt nendele direktiividele. Kui teabe sisu ja esitamiseviisi käsitlev direktiivi 2006/123/EÜ või 2000/31/EÜ säte on vastuolus käesoleva direktiivi sätetega, kohaldatakse käesoleva direktiivi sätet, ilma et see piiraks esimese lõigu kohaldamist.¹⁰⁰ Seega, kuivõrd tarbija õiguste direktiivi järgi tuleb lepingueelne teave esitada püsival andmekandjal hiljemalt lepingu sõlmimise kinnituses, tuleb seda kohaldada.

Tarbija õiguste direktiivi juhenddokumendis on samuti seda küsimust käsitletud: „E-kaubanduse direktiiv nõuab selle teabe esitamist viisil, mis võimaldab teabe saajal seda säilitada ja paljudada. Selle nõudega minnakse kaugemale teabe esitamise nõuetest, mis on sätestatud tarbijaõiguste direktiivi artikli 6 lõikes 1 ja artikli 8 lõikes 1, mis on tulenevalt artikli 6 lõikest 8 antud juhul ülimuslikud.“¹⁰¹

Seega VÕS § 62¹ lõige 5 ei ole erisus VÕS § 55 lõike 1 suhtes ning tarbijatega interneti teel sõlmitavate lepingute puhul tuleb lepingueelne teave esitada püsival andmekandjal hiljemalt lepingu sõlmimise kinnituses. VÕS § 62¹ lõiget 5 saab kohaldada ettevõtjate vahel interneti teel sõlmitavate lepingute puhul.

⁹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ, 8. juuni 2000, infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta), *supra nota* 16, art 10 lg 3.

¹⁰⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 6 lg 8.

¹⁰¹ Õigusküsimuste peadirektoraadi juhenddokument, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 13, 19.

Infoühiskonna teenuse osutaja peab arvestama ka infoühiskonna teenuse seaduse §-s 4 nimetatud andmete esitamise kohustusega.¹⁰²

Seega tuues kokkuvõtlikult, sõlmides lepingu interneti teel tuleb lisaks sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioonile kohaldada ka arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsiooni, millest tulenevad interneti teel lepingu sõlmimisele täiendavad nõuded. Arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioon ei kohaldu ainult tarbijatele, vaid kohaldatakse ka ettevõtjate vaheliste lepingute sõlmimisel. Arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioonist tuleneb, et lepingutingimused, sh tüüptingimused tuleb teisele poolele esitada selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada. Töö autori hinnangul ei ole tegemist erisusega sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni suhtes ning ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingute puhul tuleb lähtuda püsiva andmekandja nõudest. Lepingutingimused võib esitada selliselt, et teisel poolel on võimalik need salvestada ja taasesitada üksnes siis, kui sõlmitakse leping ettevõtjate vahel.

1.3.2 Lepingu sõlmimisel telefoni teel

Praktikas on levinud ka lepingute sõlmimine telefoni teel. Sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioonis on eeskätt silmas peetud ettevõtjate poolt tehtavaid müügikõnesid. Telefoni teel võib pakkumisi teha, kui tarbija ei ole selle kasutamist sõnaselgelt keelanud.¹⁰³ Ettevõtjad pakuvad telefoni teel erinevaid kaupu ja sõlmitakse ka kestvuslepinguid, näiteks elektrilepinguid.

Varasemalt olid levinud ka sideoperaatorite müügikõned, kuid Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu eesvedamisel on sideoperaatorid sõlminud müügikõnede hea tava kokkuleppe, millest lähtuvalt tehakse tarbijatele müügikõnesid ainult neile, kes on selleks eelneva selge nõusoleku andnud. Küll aga võivad operaatorid jätkuvalt teha telefonitsi pakkumisi oma teenuste klientidele ja kasutajatele, kuid mitte juhuslikke müügikõnesid muudele isikutele (sh teiste operaatorite klientidele), kes pole enne selleks nõusolekut andnud.¹⁰⁴

¹⁰² Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2006). *supra nota* 25, 186.

¹⁰³ VÕS, *supra nota* 2, § 60.

¹⁰⁴ Telia Eesti AS. (2018). *ITL eesvedamisel allkirjastatud hea tava piirab anonüümsete müügikõnede tegemist mobiilside sektoris*. Kättesaadav: <https://www.telia.ee/uudised/itl-eesvedamisel-allkirjastatud-hea-tava-piirab-anonuumsete-muugikonede-tegemist-mobiilside-sektoris/>, 17.03.2021.

Kui leping sõlmitakse telefoni teel, siis kehtivad täiendavad reeglid. Esiteks, kui ettevõtja võtab tarbijaga lepingu sõlmimise eesmärgil ühendust telefonitsi, peab ta telefonivestluse alguses tegema tarbijale teatavaks enda nime, ja kui see on asjakohane, siis selle isiku nime, kelle nimel ta helistab, ning kõne ärilise eesmärgi.¹⁰⁵

Teiseks kehtivad poolte tahteavalduste kinnitamisel täiendavad nõuded. Kui pooled sõlmivad lepingu telefonitsi, on tarbija telefonikõne käigus võetud kohustustega seotud üksnes siis, kui ettevõtja on telefonitsi edastatut kinnitanud püsival andmekandjal ning tarbija on oma tahet olla telefoni teel võetud kohustustega seotud kinnitanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Nõuete rikkumisel loetakse ettevõtja poolt tarbijale edastatud asi, teenus või muu sooritus tellimata asjaks, teenuseks või muuks soorituseks VÕS § 99 lõike 1 tähenduses.¹⁰⁶ Eelnimetatut ei kohaldata finantsteenustele ja ka juhul, kui leping sõlmitakse tarbija algatusel.¹⁰⁷

Seega kui sidevahendi abil lepingu sõlmimisel peab ettevõtja esitama tarbijale kinnituse lepingu sõlmimise kohta, siis telefoni teel lepingu sõlmimisel peab ka tarbija kinnitama oma tahet olla telefoni teel võetud kohustustega seotud, kuid kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Selline nõue tuli VÕS-i 13.06.2014 ja varasem seadus sellist nõuet ei sisaldanud.

Sätte aluseks on tarbija õiguste direktiiv, mille kohaselt telefoni teel sõlmitavate kauglepingute puhul võivad liikmesriigid ette näha, et kaupleja peab kinnitama tarbijale tehtud pakkumist, kes on sellega seotud alles pärast pakkumise allkirjastamist või oma kirjaliku nõusoleku saatmist. Liikmesriigid võivad samuti ette näha, et selline kinnitus tuleb anda püsival andmekandjal.¹⁰⁸ Eesti kasutas võimalust nähes telefoni teel sõlmitavatele lepingutele ette mõlemale lepingupoolele kinnituse andmise kohustuse.

¹⁰⁵ VÕS, *supra nota* 2, § 54 lg 6.

¹⁰⁶ *Ibid.*, § 54² lg 1.

¹⁰⁷ *Ibid.*, § 54² lg 2 ja 3.

¹⁰⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 8 lg 6.

Tarbija õiguste direktiivis ette nähtud erandit on kasutanud mitmed riigid. Leedus¹⁰⁹, Maltal¹¹⁰ ja Poolas¹¹¹ loetakse leping sõlmituks ainult siis, kui tarbija on pakkumise allkirjastanud või saatnud kirjaliku nõusoleku. Samuti loetakse Portugalis leping sõlmituks ainult siis, kui tarbija on pakkumise allkirjastanud või saatnud kirjaliku nõusoleku, välja arvatud kui esimesena võtab kontakti tarbija.¹¹² Austrias loetakse leping sõlmituks, kui tarbija esitab kirjaliku nõusoleku ja aktsepteerib pakkumise püsival andmekandjal.¹¹³ Prantsusmaal ette nähtud nõue eeldab kinnitust kirjalikult või muul püsival andmekandjal.¹¹⁴ Belgia seadusandja on näinud ette võimaluse kehtestada selline kohustus kuningliku dekreediga.¹¹⁵ Hollandis kasutati lahendust, kus leping on siduv tarbijale pärast seda, kui ta on allkirjastanud pakkumise või saatnud kauplejale lepingu sõlmimiseks kirjaliku või püsival andmekandjal lepingu, kuid kasutatakse ainult nende lepingute puhul, mille puhul on probleem tugevamalt tunda: pikaajalised teenuslepingud ja lepingud vee, gaasi, elektri või kaugkütte tarnimiseks.¹¹⁶ Seevastu näiteks Saksamaal¹¹⁷ ja Ungari¹¹⁸ ei kasutanud nimetatud erandit.

Õiguskirjanduses on leitud, et kirjeldatud regulatsiooni eesmärk on välistada praktikas probleemseks osutunud turundusvõtted, kus tarbijale pakutakse telefonitsi asju või teenuseid ning kus tarbija järelemõtlematult antud nõusolekut käsitletakse hiljem siduva lepinguna. Vorminõudel on siinjuures eelkõige hoiatus- ja dokumenteerimisfunktsioon. See tähendab, et regulatsiooni teine eesmärk on võimaldada tarbijal saada ettevõtja poolt talle telefonis edastatud teave püsival andmekandjal, et tarbija saaks seda enda jaoks säilitada ja sellele hiljem vaidluse korral tugineda.¹¹⁹

¹⁰⁹ Vytautas, M. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Lithuania. *Journal of European Consumer and Market Law*, 3, 201.

¹¹⁰ Tanti-Dougall, R. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Malta. *Journal of European Consumer and Market Law*, 3, 188.

¹¹¹ Ernst, U (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Poland. *Journal of European Consumer and Market Law*, 3, 184.

¹¹² Carvalho, J.M. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Portugal. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 286.

¹¹³ Lengauer, E. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Austria. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2, 117.

¹¹⁴ Busseuil, G. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: France. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 271.

¹¹⁵ Terryn, E. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Belgium. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 264.

¹¹⁶ Lusak, J., Mak, V. Implementation of the Consumer Rights Directive: The Netherlands. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2, 128.

¹¹⁷ Busch, C. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Germany. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2, 120.

¹¹⁸ Szilagyí, F. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Hungary. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 280.

¹¹⁹ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2016), *supra nota* 40, 307.

Nimetatud nõuete järgimata jätmisel loetakse ettevõtja poolt tarbijale edastatud asi, teenus või muu sooritus tellimata asjaks, teenuseks või muuks soorituseks VÕS § 99 lõike 1 tähenduses.¹²⁰ Ettevõtjal ei teki tarbijale tellimata asja saatmise, teenuse osutamise või muu soorituse tegemise korral tarbija vastu nõudeid ning tarbija vaikimist või tegevusetust ei loeta tarbija nõustumuseks.¹²¹ VÕS § 99 aluseks on tarbija õiguste direktiiv, mis reguleerib inertsmüüki.¹²²

Regulatsiooni eesmärk on välistada tarbija vastu nõuete esitamine olukorras, kus ettevõtja on saatnud tarbijale asju, osutanud teenuseid või teinud muu soorituse, ilma et tarbija oleks seda eelnevalt tellinud. Teisisõnu välistakse tarbijale asjade või teenuste pealesundimine.¹²³ Inertsmüügi kui kauplemisvõtte sünnikohaks peetakse Ameerika Ühendriike, kust selline müügiendamistehnika jõudis teistesse riikidesse.¹²⁴

Kokkuvõtvalt toob töö autor välja, et sõlmides lepingu telefoni teel, nt ettevõtja müügikõne käigus kauba või teenuse pakkumiseks, tuleb lähtuda täiendavatest reeglitest. Telefonivestluse alguses peab ettevõtja tegema teatavaks enda nime ja kui on asjakohane, siis isiku nime, kelle nimel ta tegutseb ja kõne ärilise eesmärgi. Pärast telefoni teel lepingu sõlmimist peab ettevõtja kinnitama telefonitsi edastatud püsival andmekandjal ning tarbija peab oma tahet olla telefoni teel võetud kohustustega seotud kinnitama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Nõuete rikkumisel loetakse tarbijale edastatud asi, teenus või muu sooritus tellimata asjaks, teenuseks või muuks soorituseks ning ettevõtjal ei teki tarbija suhtes nõudeid. Eelnimetatud nõudeid ei kohaldata finantsteenustele ega juhul, kui leping sõlmitakse tarbija algatusel.

¹²⁰ VÕS, *supra nota* 2, § 54² lg 1.

¹²¹ *Ibid.*, § 99 lg 1.

¹²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 27.

¹²³ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2016), *supra nota* 40, 464.

¹²⁴ Värvi, A. (2015). Inertsmüük ehk tarbijale tellimata kauba saatmine ja teenuse osutamine. *Juridica*, 4, 235 viidatud D.K.Srivastava. Every Man's Castle or Every Trader's Dumping Ground. *Monash University Law Review*, 1975-1976 (2) 196.

2. Püsiv andmekandja

Eelmises peatükis selgus, et sidevahendi abil sõlmitud lepingute puhul peab ettevõtja andma tarbijale pärast lepingu sõlmimist püsival andmekandjal lepingu sõlmimise kinnituse, mis peab sisaldama ka lepingueelset teavet, kui seda ei ole antud püsival andmekandja juba enne lepingu sõlmimist. Lepingu sõlmimisel telefoni teel ettevõtja algatusel peab ettevõtja kinnitama telefonitsi edastatud püsival andmekandjal ja tarbija peab oma tahet olla telefoni teel võetud kohustustega seotud kinnitama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Käesolevas peatükis uuritakse püsivat andmekandjat lähemalt.

2.1. Püsiva andmekandja mõiste

Püsiv andmekandja on vahend, mis võimaldab isikul säilitada isiklikult temale suunatud teavet nii, et see on teabe otstarbele vastava aja jooksul kättesaadav ja muutmata kujul taasesitatav.¹²⁵

Püsiva andmekandja mõiste tuli VÕS üldosasse 23.02.2011 jõustunud seaduse muudatustega, millega võeti Eesti õigusesse üle tarbijakrediidi direktiiv.¹²⁶ Seaduse seletuskirjast nähtub, et uue tarbijakrediidi direktiivi eesmärgiks oli tagada Euroopa Liidus ühtne tarbijakrediidi siseturg ning kõrge tarbijakaitse tase¹²⁷.

Varem 22.01.2010 – 22.02.2011 oli makseteenuse lepingute regulatsioonis sätestatud, et püsiv andmekandja käesoleva jao st makseteenuse lepinguid käsitleva jao tähenduses on mis tahes vahend, mis võimaldab makseteenuse pakkuja kliendil säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii,

¹²⁵ VÕS, *supra nota* 2, § 11¹.

¹²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, ELT L 133, 22.5.2008.

¹²⁷ Riigikogu. (2010). *Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 761 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6d8766fc-f9bc-7da0-8398-ecdbcff3a0/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>, 17.03.2021.

et sellel on võimalik hilisemaks kasutamiseks juurde pääseda aja jooksul, mis on teabe sisu ja olulisusega vastavuses ning mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹²⁸

Seaduse eelnõu seletuskirjast nähtub, et VÕS §-i 709 tuli püsiva andmekandja mõiste makseteenuste direktiivi¹²⁹ ülevõtmisega. Seaduse eelnõu seletuskirjas on püsiva andmekandja kohta täpsustatud, et põhimõtteliselt on selliste andmekandjana käsitatavad nii e-kirjad kui ka makseteenuse pakkuja poolt kasutaja jaoks loodud veebikeskkond, milles on võimalik dokumente salvestada ja hiljem muutmata kujul taasesitada.¹³⁰

2010. aastal on püsiva andmekandja mõiste¹³¹ kohta jõutud magistritöös järeldusele, et tavaline veebileht ei ole püsiv andmekandja, sest ei täida kõiki püsiva andmekandja kriteeriume. Esiteks ei ole tavalise veebilehe puhul kriteerium „isiklikult kliendile suunatud teave“ täidetud, sest klient ei suuda veebilehel olevast teabest eristada seda informatsiooni, mis puudutab teda isiklikult. Teiseks peab veebileht võimaldama säilitada isiklikult kliendile suunatud teavet nii, et sellele on võimalik hilisemaks kasutamiseks ligi pääseda teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jookul. Vastava ajaperioodi lõppu ei ole võimalik aga üheselt määratleda. Küll aga peab teabe eesmärgiga vastavuses olev aeg hõlmama ka aega peale lepingu lõppemist, sest kliendil peab olema juurdepääs teabele ka võimalike lepingust tulenevate vaidluste lahendamiseks. Ajaperioodi lõpp sõltub iga riigi siseriiklikus õiguses sätestatud õiguslike meetmete kasutuselevõtmise tähtaegadest. Kolmandaks peab veebileht võimaldama säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada, kuid kuna veebilehel esitatud informatsioon, mida saab igal ajal tarbija teadmata muuta, ei võimalda säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada, ei ole kolmas püsiva andmekandja määratluse kriteerium täidetud.¹³² Küll aga toob töö autor välja, et veebilehe kui andmekandja määramine, eelkõige selliste nn „arenenud“ veebilehtede temaatika väärrib aga kindlasti edasist diskussiooni.¹³³

Kuna VÕS üldosasse tuli püsiva andmekandja mõiste tarbijakrediidi direktiivi ülevõtmisega, siis on kohane võrrelda direktiivis ja VÕS-is olevat definitsiooni. Tarbijakrediidi direktiivis on

¹²⁸ VÕS RT I, 21.12.2010, 34, § 709 lg 13.

¹²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/64/EÜ, 13. november 2007, makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta. ELT L 319, 5.12.2007.

¹³⁰ Riigikogu. (2009). *Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus 610 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/f06367cf-61a1-d090-d07f-7a1ff1a69877/Makseasutuste%20ja%20e-raha%20asutuste%20seadus>, 15.12.2021.

¹³¹ VÕS, *supra nota* 128, § 709 lg 13.

¹³² Truup, M. (2010). *Püsiva andmekandja olemus ja veebilehe kui püsiva andmekandja määramine*. (Magistr töö) Tartu: Tartu Ülikool, 64.

¹³³ *Ibid.*, 65.

sätetatud, et püsiv andmekandja on vahend, mis võimaldab tarbijal säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et sellele on võimalik hilisemaks kasutamiseks ligi pääseda teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul, ja mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹³⁴ Tarbijakrediidi direktiivis ja VÕS-is olevad definitsioonid ei ole sõnastuselt identsed, kuid sisult siiski on.

Seaduse eelnõu seletuskirjas on püsiva andmekandja kohta selgitatud, et püsiv andmekandja peab vastama kolmele kriteeriumile:

„Esiteks peab teave olema isikule isiklikult adresseeritud. Teave isikliku suunamise eesmärgiks on teavitada tarbijat sellisel viisil, et tarbijale oleks arusaadav, et teave on mõeldud just talle. Eesmärgiks on kaitsta tarbijat teabe hajutamise eest ehk olukorra eest, kus tarbijal pole selgust, milline informatsioon puudutab teda ja milline mitte.

Teiseks peab informatsioon olema muutumatul kujul taasesitatav. See tähendab, et püsivaks andmekandjaks ei saa olla vahend, mis ei võimalda teavet säilitada selliselt, et seda oleks võimalik hiljem taasesitada. Samuti on oluline, et püsival andmekandjal olev informatsioon aja jooksul ei muutuks. Eriti oluline on, et see ei muutuks kliendile või tarbijale kui õigussuhte nõrgemale poolele ebasoodsas suunas.

Kolmandaks peab teave olema muutumatult taasesitatav piisava aja jooksul, arvestades teabe sisu ja olulisust. Säilitamise tähtaja pikkuse arvestamisel tuleb lähtuda eelkõige sellest, kui pika aja möödumisel võivad poolte vahel tekkida vaidlused, mille käigus edastatud teave on vajalik. Eelduslikult võiks selleks olla nõude aegumise tähtaeg.“¹³⁵

Seletuskirjast tuleneb, et enamikus kontekstides, kus VÕS püsiva andmekandja mõistet kasutab on tegemist õigussuhetega, mille üheks osapooleks on tarbija ja just tarbijale peab olema tagatud võimalus saada ja säilitada teavet püsival andmekandjal. Samas makseteenuse pakkuja kliendiks võib olla nii tarbija kui mittetarbija. Eelnõus on erinevalt tarbijakrediidi sõnastusest kasutatud mõiste „tarbija“ asemel neutraalset terminit „isik“.¹³⁶

¹³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, *supra nota* 126, art 3 p m.

¹³⁵ Riigikogu. (2010), *supra nota* 127.

¹³⁶ *Ibid.*

Seletuskirjas on püsiva andmekandja näidetena toodud paberkandaja, e-kiri, diskett, CD-ROM, DVD, erinevad mälukaardid, mälupulk ja kõvaketas ning muud meediumid, mis vastavad püsiva andmekandja kriteeriumitele.¹³⁷

Kuna magistritöö eesmärk on uurida püsiva andmekandja mõistet sidevahendi abil sõlmitud lepingute kontekstis, siis on järgnevalt vaadeldud ka seda, kuidas on määratletud püsiva andmekandja mõiste tarbija õiguste direktiivis.

Enne tarbija õiguste direktiivi vastuvõtmist ei olnud sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivis toodud püsiva andmekandja mõistet, kuid direktiivis oli ära mainitud, et teatavate elektrooniliste kataloogide abil levitatav teave on tihti laadilt ajutine, kuivõrd seda ei võeta vastu püsikandjal, seetõttu peab tarbija saama piisavalt vara kirjaliku teatise lepingu nõuetekohaseks toimimiseks vajaliku teabega.¹³⁸ Lisaks oli direktiivis sätestatud, et tarbija pidi saama lepingu eelteabe kohta kinnituse, kas kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu aegsasti lepingu täitmise ajal ning hiljemalt tarnimise ajal, kui kaup ei ole mõeldud tarnimiseks kolmandatele isikutele, juhul kui tarbija ei ole enne lepingu sõlmimist juba saanud teavet kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu.¹³⁹

Tarbija õiguste direktiivis on püsiva andmekandja mõiste toodud. Püsiv andmekandja on vahend, mis võimaldab tarbijal või kauplajal säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et sellele on teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul võimalik hilisemaks kasutamiseks ligi pääseda, ja mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹⁴⁰ Tarbija õiguste direktiivis toodud mõiste on väga sarnane tarbijakrediidi direktiivis toodud mõistega, kuid tarbija õiguste direktiivi mõiste järgi ei ole mõiste seotud ainult tarbijaga, vaid püsiv andmekandja võib olla ka vahend, mis võimaldab kauplajal säilitada teavet. VÕS-is toodud mõiste ei ole samuti piiratud ainult tarbijaga, vaid mõistes on kasutatud sõna „isikud“, seega on kohaldatav nii tarbijatele kui ka ettevõtjatele.

¹³⁷ *Ibid.*

¹³⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, 20. mai 1997, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, *supra nota* 4, pp 13.

¹³⁹ *Ibid.*, art 5 lg 1.

¹⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 6, art 2 lg 10.

Tarbija õiguste direktiivi preambulis on toodud, et püsiv andmekandja peaks võimaldama tarbijal säilitada teavet nii kaua, kuni see on tema jaoks vajalik, et kaitsta oma huve, mis tulenevad suhtest kauplejaga. Niisugused andmekandjad peaks hõlmama eelkõige paberit, USB-pulki, CD-ROMe, DVDsid, mälukaarte või arvuti kõvakettaid, samuti e-kirju.¹⁴¹

VÕS-is kasutatakse püsiva andmekandja mõistet praegu järgmistes jagudes või peatükkides:

- 1) väljaspool ärruume sõlmitav leping;
- 2) sidevahendi abil sõlmitud lepingud;
- 3) müügileping;
- 4) ehitise ajutise kasutamise leping, pikaajalise puhkuse toote leping, vahendusleping ja vahetussüsteemileping;
- 5) laenuleping ja krediitilepingud;
- 6) kindlustusleping;
- 7) makseteenuse leping;
- 8) pakettreisileping ja seotud reisikorraldusteenused.¹⁴²

Töö autor märgib, et püsiva andmekandja mõistest on esmapilgul keeruline aru saada, missuguseid andmekandjaid saab pidada püsivateks andmekandjateks. Kui vaadata juurde seletuskirja ja tarbija õiguste direktiivis toodud, siis saab töö autori arvates järeldada, et interneti vaates on üheks olulisemaks püsivaks andmekandjaks e-kiri. Seletuskirjas ega tarbija õiguste direktiivis ei ole mainitud püsiva andmekandjana ettevõtja veebilehte ega ka veebilehel olevat allalaetavat PDF-faili.

Tarbija õiguste direktiivi juhenddokumendis on selgitatud telefoni teel sõlmitavate lepingute artikli juures viidates direktiivi põhjenduspunktile 23, et seepärast võivad liikmesriigid nõuda, et nii kaupleja pakkumise kinnitus kui ka tarbija nõusolek oleks püsival andmekandjal, milleks ei pruugi olla ilmtingimata paber, vaid ka näiteks vahetatud e-kirjad.¹⁴³ Lepingu sõlmimise kinnituse juures on toodud, et kaupleja peaks esitama tarbijale lepingu sõlmimise kohta kinnituse, mis sisaldab

¹⁴¹ *Ibid.*, pp 23.

¹⁴² VÕS, *supra nota* 2.

¹⁴³ Õigusküsimuste peadirektoraadi juhenddokument, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, *supra nota* 13, 34.

kogu artikli 6 lõike 1 alusel nõutavat teavet, välja arvatud, kui teave on esitatud tarbijale püsival andmekandjal, nagu tellimuskiri, SMS või e-kiri, juba enne lepingu sõlmimist.¹⁴⁴

Viidates Euroopa Kohtu otsusele asjas C-49/11 *Content Services Ltd vs Bundesarbeitskammer* on tarbija õiguste direktiivi juhenddokumendis toodud järeldused, et teabe pelk esitamine veebisaidil ei tähenda teabe edastamist püsival andmekandjal. Samas on toodud välja, et kohus ei välistanud võimalust, et teatavaid veebisaitte võib lugeda püsivaks andmekandjaks, kui nad vastavad nõuetele. Lisaks on leitud, et kaupleja veebisaidil olevat tarbija kontot, kuhu kaupleja laadib üles tarbijale suunatud teabe, mida ta ei saa ühepoolselt kõrvaldada ega muuta, käsitada direktiivi kohaldamisel püsiva andmekandjana. Kui sellise konto kasutamine on kaupleja ainus viis lepingu sõlmimist käsitleva kinnituse esitamiseks, tuleks tarbijale tagada sellele piisva aja jooksul jätkuv ligipääs ka pärast tarbija ja kaupleja vahelise lepingu lõppemist.¹⁴⁵

Erialases kirjanduses on toodud, et püsival andmekandjal teabe edastamise nõue võimaldab tagada lepingutingimustest teadasaamise ja tahteavalduste esitamise selliselt, et kogu vajalik teave oleks lepingupoole jaoks lepingulise suhte ajal kättesaadav ning ka dokumenteeritav. Nimetatud eesmärkide kõrval on püsiva andmekandja nõudel nõustamis- või hoiatamisfunktsioonil oluliselt väiksem tähendus.¹⁴⁶

„Püsivaks andmekandjaks võivad olla paberandjad, e-kirjad, disketid, CD-ROM-id, DVD-d, mälukaardid, mälupulgad ja kõvakettad, tekstisõnumid ning muud meediumid, mis vastavad §-s 11¹ nimetatud kriteeriumidele. Püsivaks andmekandjaks ei ole veebilehed, mis nimetatud tunnustele ei vasta. (...) Küsitav on, kas elektroonilises vormis teave, mille pank edastab elektrooniliste pangateenuste (*e-banking*) raames kliendi e-postkasti, millele on kliendil võimalik pärast elektrooniliste pangateenuste veebisaidile sisselogimist vastaval lingil klikates ligi pääseda, on kliendile esitatud püsival andmekandjal. Sellisel juhul pank teeb ainult teabele ligipääsu kättesaadavaks, kuid ei esita teavet otse kliendile.“¹⁴⁷

¹⁴⁴ *Ibid.*

¹⁴⁵ *Ibid.*, 35.

¹⁴⁶ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2019), *supra nota* 41, 77 viidatud MüKoBGB/Einsele, 7. Auflage, 2016. BGB § 126b Rn 1-3.

¹⁴⁷ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2019), *supra nota* 41, 79 viidatud võlaõiguseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja mittetulundusühingute seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri Ka P.Mengozzi. Kohtujuristi ettepanek. Content Services Ltd vs. Bundesarbeitskammer. EK kohtuasi nr C-49/11.

Töö autor märgib, et 28.05.2022 jõustuvad VÕS-is muudatused, mille kohaselt peab sidevahendi abil sõlmitava lepingu puhul lepingueelse teabena andma tarbijale ka üksikasjad vahendite kohta, kui ettevõtja pakub muid veebipõhise suhtlemise vahendeid, mis tagavad tarbijale võimaluse säilitada püsival andmekandjal ettevõtjaga peetavat kirjavahetust, sealhulgas sellise kirjavahetuse kuupäeva ja kellaaega.¹⁴⁸ Nimetatud säte viitab sellele, et kaupleja veebipõhine suhtlemise vahend võib olla ka püsivaks andmekandjaks. Seaduse eelnõu seletuskirjast tuleneb, et veebipõhise suhtlemise vahendi näitena on Euroopa Komisjon toonud näiteks veebipõhised vormid (*web-forms*) ja kiirsuhtlusvahendid (*chat*). Samas on seletuskirjas toodud, et samuti on ka viide püsivale andmekandjale, mis on määratletud VÕS §-s 11¹.¹⁴⁹ Töö autori arvates peab veebipõhine suhtlemise vahend, et seda pidada püsivaks andmekandjaks, vastama ka püsiva andmekandja mõistes toodud tunnustele.

Püsiva andmekandja mõiste on toodud veel investeerimisfondide seaduses (IFS) ja väärtpaberituru seaduses (VPTS). IFS-is on sätestatud, et püsiv andmekandja on teabe taasesitamist võimaldav vahend võlaõigusseaduse § 11¹ tähenduses.¹⁵⁰ VPTS-is on samuti sätestatud, et püsiv andmekandja on teabe taasesitamist võimaldav vahend võlaõigusseaduse § 11¹ tähenduses.¹⁵¹

VPTS-is ja IFS-is toodud püsiva andmekandja mõiste on aja jooksul muutunud. Püsiva andmekandja mõiste on VPTS-is alates 19.11.2007 ja on Eesti riigisisises õiguses esimene seadus, kus püsiva andmekandja mõiste defineeriti.

Kuni 02.01.2018 oli VPTS-is sätestatud, et püsiv andmekandja on mis tahes vahend, mis võimaldab kliendil säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et sellele on võimalik hilisemaks kasutamiseks juurde pääseda aja jooksul, mis on teabe sisu ja olulisusega vastavuses ning mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹⁵² 03.01.2018 jõustunud seaduse eelnõu

¹⁴⁸ VÕS, *supra nota* 44, § 54 lg 1 p 2.

¹⁴⁹ Riigikogu. (2021), *supra nota* 43.

¹⁵⁰ IFS RT I, 04.01.2021, 29, § 12 lg 1 p 12.

¹⁵¹ VPTS RT I, 04.12.2019, 4, § 82⁴ lg 9.

¹⁵² *Ibid.*, § 82⁴ lg 9.

seletuskirjast¹⁵³ nähtub, et püsiva andmekandja definitsioon võeti 2007. aastal üle MIFID1 rakendusdirektiivist.¹⁵⁴

MIFID1 rakendusdirektiivi kohaselt on püsiv andmekandja mis tahes vahend, mis võimaldab kliendil säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et sellele on võimalik hilisemaks kasutamiseks juurde pääseda aja jooksul, mis on teabe eesmärgiga vastavuses, ja mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹⁵⁵

Seaduse eelnõu seletuskirjas ei ole toodud täpsemaid selgitusi, missuguseid kandjad võib pidada püsivateks andmekandjateks, vaid on mainitud, et püsivaks andmekandjaks loetakse vahend, mis võimaldab kliendil säilitada isiklikult talle suunatud teavet nii, et sellele on võimalik hilisemaks kasutamiseks ligi pääseda teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul, ja mis võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹⁵⁶

VTPS-s kohaselt peab investeerimisühing püsival andmekandjal ja piisava üksikasjalikkusega teavitama enne investeerimisteenuse või kõrvalteenuse osutamist klienti huvide konflikti üldisest laadist või allikast ning selliste riskide maandamiseks rakendatud meetmetest, kui lõikes 1 nimetatud investeerimisühingu rakendatud meetmed konkreetsel juhul ei taga kliendi huvide kahjustamise ohu vältimist.¹⁵⁷ Lisaks esitab investeerimisühing kliendile püsival andmekandjal ülevaatliku aruande kliendile osutatud teenuste kohta.¹⁵⁸

VTPS on sätestatud, et vähem keerukaks seaduse tähenduses on eurofondi aktsia või osak, välja arvatud struktureeritud eurofondi aktsia või osak komisjoni määruse (EL) nr 583/2010, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/65/EÜ seoses investorile esitatava põhiteabega ja tingimustega, mida tuleb täita investorile esitatava põhiteabe või prospekti

¹⁵³ Riigikogu. (2017). *Väärtpaberituru seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 507 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0780bcbb-1cbe-4cc7-bf3a-20ffd1a730b4/V%C3%A4%C3%A4rtpaberituru%20seaduse%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>, 17.03.2021.

¹⁵⁴ Komisjoni direktiiv 2006/73/EÜ, 10. august 2006, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/39/EÜ seoses investeerimisühingute suhtes kohaldatavate organisatsiooniliste nõuetega ja tuginemistingimustega ning nimetatud direktiivi jaoks määratletud mõistetega, ELT L 241, 2.9.2006.

¹⁵⁵ *Ibid.*, art 2 lg 2.

¹⁵⁶ Riigikogu. (2007). *Väärtpaberituru seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus 108 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a1dba6ba-596e-499c-cbad-8c2835505f68/V%C3%A4%C3%A4rtpaberituru%20seaduse%20ja%20sellega%20seonduvate%20seaduste%20muutmise%20seadus>, 17.03.2021.

¹⁵⁷ VTPS, *supra nota* 151, § 82⁴ lg 4 ja 8.

¹⁵⁸ *Ibid.*, § 89¹ lg 1.

esitamisel veebilehel või muul püsival andmekandjal kui paberil artikli 36 lõike 1 tähenduses.¹⁵⁹ Kuivõrd seaduses on eristatud „veebilehel või muul püsival andmekandjal kui paberi“ võib töö autori arvates järeldada, et tavalist veebilehte VTPS tähenduses püsivaks andmekandjaks ei peeta.

IFS-is perioodil 30.03.2012 – 09.01.2017 oli sätestatud, et püsiv andmekandja on teabe salvestamise ja taasesitamise vahend võlaõigusseaduse § 11¹ tähenduses.¹⁶⁰ 10.01.2017 – 02.01.2018 viidati IFS-is VTPS § 82⁴ lõikes 9 toodud mõistele.¹⁶¹

03.01.2018 jõustunud muudatused olid seotud finantsinstrumentide turgude direktiivi (MIFID2)¹⁶² üle võtmisega. Seaduse eelnõu seletuskirjast nähtub, et püsiva andmekandja definitsiooni muudeti, viidates sisulise määratluse asemel VÕS §-le 11¹, kuna VÕS-is toodud püsiva andmekandja definitsioon on praktiliselt sama ja ei piirdu tarbijaga, vaid seda saab kohaldada ka muu isiku puhul. Peeti otstarbekaks VPTS-s ja IFS-is edaspidi sellele viidata, kordamata sama õigismõistet erinevates seadustes.¹⁶³

MIFID2 kohaselt on püsiv andmekandja vahend, mis võimaldab kliendil säilitada talle saadetud teavet nii, et see on hilisemaks kontrollimiseks kättesaadav teabe otstarbele vastava aja jooksul ning võimaldab säilitatud teavet muutmata kujul taasesitada.¹⁶⁴

Püsiva andmekandja mõistet ei olnud defineeritud, kuid väljendit kasutati varem võlaõigusseaduses ja kaubandustegevuse seaduses¹⁶⁵ alates nende jõustumisest vastatavalt 01.07.2002 ja 15.04.2004.

01.07.2002 jõustunud VÕS eelnõu seletuskirjas ei ole püsiva andmekandja kohta midagi selgitatud. Seletuskirjast nähtub, et sidevahendi abil sõlmitud lepingu regulatsioon on üle võetud direktiivist 97/7 ja sidevahendi abil sõlmitud lepingu puhul on oluline, et tarbijale tagataks selge informatsioon muuhulgas pakutavat kaupa või teenust puudutavatest olulistest asjaoludest, samuti selle eest tasumise tingimustest ja korrast, samuti talle kuuluvast seaduslikust lepingu taganemise

¹⁵⁹ *Ibid.*, § 87² lg 1¹ p 4.

¹⁶⁰ IFS RT I, 07.07.2015, 21, § 173¹² lg 6.

¹⁶¹ IFS RT I, 03.07.2017, 13, § 12 lg 1 p 12.

¹⁶² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL, ELT L 173, 12.6.2014.

¹⁶³ Riigikogu. (2017), *supra nota* 153.

¹⁶⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL, *supra nota* 162, art 4 lg 62.

¹⁶⁵ RT I 2004, 12, 78.

õigusest. Eelnimetatud informatsiooni tuleb teatud juhtudel veel ka kirjalikult kinnitada hiljemalt lepingu täitmisel.¹⁶⁶

Praegu kasutatakse püsiva andmekandja väljendit veel krediidiandjate ja -vahendajate seaduses, kindlustustegevuse seaduses, tsiviilkohtumenetluse seadustikus ja tarbijakaitseseaduses (TKS). TKS-is on mitmetes kohtades käsitletud teabe andmist püsival andmekandjal, paberil või muul püsival andmekandjal, kirjalikult või püsival andmekandjal.

Näiteks annab kaupleja kauba müügil tarbijale kasutusjuhendi ja selle eestikeelse tõlke paberil või muul püsival andmekandjal või tarbija nõusolekul teeb kasutusjuhendi kättesaadavaks muul viisil.¹⁶⁷ Seletuskirjas on selgitatud, et kasutusjuhend võib olla paberkandjal või muul püsival andmekandjal, näiteks CD-l või mälufulgal. Tarbija nõusolekul võib kaupleja kasutusjuhendi teha kättesaadavaks ka interneti vahendusel, esitades tarbijale veebilehe aadressi, kus on võimalik kasutusjuhendiga tutvuda. Tarbijal peab olema võimalus kasutusjuhend salvestada või välja printida.¹⁶⁸ Seega püsiva andmekandjana on seletuskirjas mainitud CD-d või mälufulka.

Uurides teiste riikide seadusi selgub, et enamasti on püsiva andmekandja mõiste sätestatud sarnaselt Eestile. Näiteks Saksamaa *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)*¹⁶⁹ § 126b, Austria *Fern- und Auswärtsgeschäfte – Gesetz (FAGG)*¹⁷⁰ § 3 lõige 5, Liechtenstein'is *Fern- und Auswärtsgeschäftegesetz (FAGG)*¹⁷¹ artikkel 4, Luksemburgis *Code de la consommation*¹⁷² artikkel 1 lõige 2, Lätis *Consumer Rights Protection Law*¹⁷³ artikkel 1 punkti 2¹, Norra *the Cancellation Act*¹⁷⁴ artikkel 5 punkt f. Nimetatud riikide puhul on püsiva andmekandja mõiste võetud siseriiklikku õigusesse üle nii nagu on direktiivides sätestatud.

¹⁶⁶ Riigikogu. (2001), *supra nota* 33.

¹⁶⁷ TKS RT I, 04.12.2020, 4, § 6 lg 4.

¹⁶⁸ Riigikogu. (2015) *Tarbijakaitseseadus 37 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/523b11ef-443a-421c-ad77-12afca358c06/Tarbijakaitseseadus>, 18.03.2021.

¹⁶⁹ *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)*. Kättesaadav: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>, 07.05.2021.

¹⁷⁰ *Fern- und Auswärtsgeschäfte – Gesetz (FAGG)*, Kättesaadav: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20008847>, 07.05.2021.

¹⁷¹ Gesetz vom 3. September 2015 über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossenen Verträgen (Fern- und Auswärtsgeschäftegesetz; FAGG). Kättesaadav: https://www.gesetze.li/konso/2015276000?search_text=FAGG&search_loc=text&lnr=&lgblid_von=&observe_date=24.02.2021, 11.04.2021.

¹⁷² Code de la consommation. Kättesaadav: <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2014/04/02/n3/jo>, 11.04.2021.

¹⁷³ Consumer Rights Protection Law. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/23309-consumer-rights-protection-law>, 11.04.2021.

¹⁷⁴ Act relating to the duty of disclosure and the right to cancel distance contracts and off-premises sales (the Cancellation Act). Kättesaadav: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2014-06-20-27>, 11.04.2021.

Norras on antud välja juhend müügi tüüptingimustele kaupade müümisel interneti teel¹⁷⁵, milles on täpsustatud, et see võib olla paber, e-kiri või muu elektrooniline dokument. Piisavaks ei ole link sõlmitud lepingule või võimalus printida leping veebilehelt.

Enne finantsteenuste kaugturstuse direktiivi ülevõtmist Suurbritannias on õiguskirjanduses leitud, et määratlus „muu püsiv andmekandja“ hõlmab e-kirja, mis on salvestatud tarbija arvuti kõvakettale. Seepärast on soovitatav, et teenuste osutaja ei tugineks veebilehel toodud teabele ja kus on võimalik tagada, et saadavad tarbijale koopia eelteabest posti teel või e-posti teel nii enne kui ka pärast lepingu sõlmimist.¹⁷⁶

SMS-laenudega seoses on samuti õiguskirjanduses toodud välja viidates Saksa kui ka Soome valitsevale arvamusele, et teabe lihtsalt kodulehele vaatamiseks või allalaadimiseks üles riputamine ei ole piisav.¹⁷⁷

Belgia ja Prantsusmaaga seotud õiguskirjanduses on toodud, et lisaks paberile, CD-romile, USB-pulgale võib tarbijale saadetud e-kirja, mis sisaldab nõutud teavet, pidada püsivaks andmekandjaks. Teisest küljest ei saa tavalist veebilehte, millele viidatakse tarbijale saadetud e-kirjas, pidada püsivaks andmekandjaks, isegi kui see sisaldab kogu nõutud teavet.¹⁷⁸

Õiguskirjanduses on arutletud ka selle üle, kas plokiahela tehnoloogia (*blockchane technology*) võiks vastata püsiva andmekandja tunnustele.¹⁷⁹

Kokkuvõtvalt toob töö autor välja, et VÕS-is olevale püsiva andmekandja mõistele on viidatud ka IFS-is ja VPTS-is. VPTS oli esimene õigusakt Eestis, kus püsiva andmekandja mõistet kasutati. Kui VÕS üldosasse tuli püsiva andmekandja mõiste 23.02.2011, siis VPTS-s oli juba alates

¹⁷⁵ The Consumer Authority. (2015) *Guidelines for the standard sales conditions for consumer purchases of goods over the internet*. Kättesaadav: <https://www.forbrukertilsynet.no/english/guidelines/guidelines-the-standard-sales-conditions-consumer-purchases-of-goods-the-internet>, 11.04.2021.

¹⁷⁶ McGinty, G. (2004). Legal and Regulatory Update: The EU Directive on the Distance Marketing of Financial Services – Implementation within the UK. *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*, 5, 386-387. Kättesaadav: <https://link.springer.com/article/10.1057/palgrave.im.4340258#rightslink>, 16.12.2021.

¹⁷⁷ Saare, K., Sein, K., Simovart M. (2010). Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. *Juridica*, 1, 43.

¹⁷⁸ Steenot, R. (2013). Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France. *European Consumer Law Journal*, 427.

¹⁷⁹ Bože, A. (2021). PSD1 from Perspective of ECJ. *Socrates*, 2 (20), 84-98; Szostek, D. (2019). *Blockchain and the Law*. Germany: Nomos.

19.11.2007. Püsiva andmekandja väljendit kasutatakse veel krediidiandjate ja -vahendajate seaduses, kindlustustegevuse seaduses, tsiviilkohtumenetluse seadustikus ja tarbijakaitseseaduses. Püsiva andmekandja mõistet kasutatakse ühesuguses tähenduses ja erinevates seadustes ei kasutata mõistet erinevalt. Püsivad andmekandjad hõlmavad eelkõige paberit, USB-pulki, CD-ROMe, DVDsid, mälukaarte või arvuti kõvakettaid, samuti e-kirju. Töö autor märgib, et ühe kindla püsiva andmekandjana on tarbija õiguste direktiivis, direktiivi juhenddokumendis ja VÕS-i seletuskirjas ning õiguskirjanduses mainitud e-kirja. Veebilehe kohta tuleneb tarbija õiguste direktiivist ja õiguskirjandusest, et veebileht ei ole püsiv andmekandja, kui ei vasta püsiva andmekandja nõuetele. Töö autor leiab, et ettevõtja veebilehe iseteeninduskeskkonna kohta kehtib sama põhimõte, sest iseteeninduskeskkond asub ettevõtja veebilehel. Võrdlusest Saksamaa, Austria, Liechtensteini, Luksemburgi, Läti ja Norra regulatsiooniga nähtub, et püsiva andmekandja mõiste on võetud siseriiklikku õigusesse üle Eestiga sarnaselt.

2.2 Püsiva andmekandja ning kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi sarnasused ja erinevused

Püsival andmekandjal ja kirjalikku taasesitamist võimaldaval vormil on teatavaid sarnasusi, kuid need ei ole samasisulised mõisted. Sellele on viidanud ka Riigikohtu tsiviilkolleegium¹⁸⁰ rõhutades, et kehtivas õiguses puudub alus samastada Euroopa Liidu püsiva andmekandja mõistet taasesitamist võimaldava vormi mõistega TsÜS § 79 tähenduses.

Lisaks tuleb vahet teha, et püsiv andmekandja ei ole vorminõue. VÕS § 11 reguleerib lepingu vormi ja püsiva andmekandja mõiste on toodud vahetult selle järel §-s 11¹, kuid püsiva andmekandja mõistest nähtub, et püsiv andmekandja on „vahend“ mitte „vorm“. Seaduse seletuskirjast nähtub, et püsiva andmekandja näol ei ole tegemist omaette vorminõudega, vaid püsiv andmekandja on viis või vahend, mille abil on võimalik teavet või tahteavaldust esitada.¹⁸¹

Kuigi püsiva andmekandja mõiste ja kirjalikku taasesitamist võimaldavad vormi mõiste ei ole samad, peab töö autor siiski asjakohaseks neid lähemalt võrrelda, sest vaatamata erinevustele on neil ka olulisi sarnasusi. Lisaks on see oluline seetõttu, et püsiva andmekandja puhul ei ole

¹⁸⁰ RKTk 3-2-1-135-15, p 18.

¹⁸¹ Riigikogu. (2013), *supra nota* 21.

seaduses reguleeritud, missugune on tagajärg, kui püsiva andmekandja vahendi nõuet ei ole järgitud, kuid vorminõuete puhul on.

TsÜS-is on toodud tehingu vormid. TsÜS kohaselt võib tehingu teha mis tahes vormis, kui seaduses ei ole sätestatud tehingu kohustuslikku vormi.¹⁸² Eesti õigus lähtub üldpõhimõttena tehingu vormivabaduse printsiibist, kuid võimaldab seaduse või poolte kokkuleppega ette näha ka tehingu suhtes kehtivaid vorminõudeid.¹⁸³

Tehingu muutmise kohta on TsÜS-is sätestatud, et seadusega ettenähtud vormis tehtud tehingut saab muuta üksnes samas vormis, milles tehing on tehtud, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Poolte kokkuleppega ettenähtud vormis tehtud tehingut saab muuta muus vormis üksnes siis, kui pooled on selles kokku leppinud.¹⁸⁴

TSÜS-is on tehingu vormidena toodud kirjalik vorm, kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm, elektrooniline ning notariaalne kinnitamine ja tõestamine.¹⁸⁵

VÕS kohaselt võib lepingu sõlmida suuliselt, kirjalikult või mis tahes muus vormis, kui seaduses ei ole sätestatud lepingu kohustuslikku vormi.¹⁸⁶ Kui leping tuleb sõlmida teatud vormis, tuleb selles vormis sõlmida ka kokkulepped tagatiste ja teiste kõrvalkohustust kohta, samuti lepingust tulenevate nõuete loovutamise või kohustuste ülevõtmise kohta, kui seadusest või lepingust ei tulene teisiti.¹⁸⁷

Kui leping on lepingupoolte kokkuleppel sõlmitud teatud vormis, ei pea seda vormi lepingu muutmisel või lõpetamisel järgima, kui lepingust ei tulene teisi.¹⁸⁸ Kui lepingus oli ette nähtud, et lepingut muudetakse või leping lõpetatakse teatud vormis, ei või üks lepingupool sellele lepingutingimusele tugineda, kui teine lepingupool võis tema käitumisest aru saada, et pool oli nõus lepingu muutmise või lõpetamisega teistsuguses vormis.¹⁸⁹

¹⁸² TsÜS RT I, 23.05.2020, 4. § 77 lg 1.

¹⁸³ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2010). *Tsiviilseadustiku üldosa seadus kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura, 243.

¹⁸⁴ TsÜS, *supra nota* 182, § 77 lg 3.

¹⁸⁵ *Ibid.*, § 78-82.

¹⁸⁶ VÕS, *supra nota* 2, § 11 lg 1.

¹⁸⁷ *Ibid.*, § 11 lg 3.

¹⁸⁸ *Ibid.*, § 13 lg 2.

¹⁸⁹ *Ibid.*, § 13 lg 3.

Kui TsÜS kohaselt saab poolte kokkuleppega ettenähtud vormis tehtud tehingut muuta muus vormis üksnes siis, kui pooled on selles kokku leppinud, siis lepingu puhul erisusena ei pea siiski selles lepingus kokku leppima ja võib muuta ka muus vormis, kui lepingust ei tulene teisiti.¹⁹⁰ Sisuliselt tähendab see ilmselt seda, et TsÜS § 77 lõige 3 teise lause kohaldamisala peaks olema üsnagi minimaalne ning saab kõne alla tulla üksnes juhul, kui tehingule ei kohaldata võlaõiguseadust.¹⁹¹

Kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi kohta on ette nähtud, et kui seaduses on sätestatud tehingu kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm, peab tehing olema tehtud püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil ja sisaldama tehingu teinud isikute nimesid, kuid ei pea olema omakäeliselt allkirjastatud.¹⁹²

Kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi mõiste on TsÜS-is alates selle jõustumisest 01.07.2002. Seni kehtinud 1994. aastal vastu võetud tsiviilseadustiku üldosa seadus ei näinud ette kirjalikku taasesitamist võimaldavat vormi ega elektroonilist vormi ning need olid uued sätted.¹⁹³ Samas leiab õiguskirjanduses märkimist, et 1994. aasta TsÜS sellist vorminõuet ei tundud, kuigi praktikas kirjalikult taasesitatavat vormi loomulikult kasutati.¹⁹⁴

Õiguskirjandusest leiab, et kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi sätestamisel oli eeskujuks Saksa tekstivorm. Tekstivormi iseloomulikuks tunnuseks peetakse loobumist nii omakäelisest kui ka elektroonilisest allkirjastamisest. See pidi võimaldama välja saata õiguslikult olulisi ilma allkirjata avaldusi seeriakirjadena (nt fakssõnumina, arvutis valmistatud ära kirjana, elektronposti teel). Tekstisõnumi kindlusstandard jääb selgelt maha teiste seadusjärgsete vormide omast.¹⁹⁵

Kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi puhul on tegu infotehnoloogia arengut ja infovahetust arvestava tehinguvormiga. Sellises vormis tehingul on eelkõige tõendamis- ja teavitamisfunktsioon.¹⁹⁶

¹⁹⁰ TsÜS, *supra nota* 182, § 77 lg 3; VÕS, *supra nota* 2, § 13 lg 2.

¹⁹¹ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2010). *supra nota* 183, 246.

¹⁹² TsÜS, *supra nota* 182, § 79.

¹⁹³ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2010). *supra nota* 183, 244.

¹⁹⁴ Sein, K. (2010). Tehingu vorminõuded ja nende järgimata jätmise tagajärjed. *Juridica*, 7, 508-516.

¹⁹⁵ Tiivel, R. (2009). *Tsiviilõiguse üldosa*. Tallinn: Juura, 122.

¹⁹⁶ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Saare, K. (2012). *Tsiviilõiguse üldosa*. Tallinn: Juura, 127.

Kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi ja püsiva andmekandja juures on sarnane see, et kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi puhul peab tehing olema tehtud püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil ja püsiva andmekandja puhul peab andmekandja võimaldama säilitada teavet nii, et see on muutmata kujul taasesitatav. Seega taasesitatavus on ühiseks jooneks.

Kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi ja püsiva andmekandja suurim erinevus on see, et kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi puhul peab tehing sisaldama tehingu teinud isikute nimesid, kuid püsiva andmekandja puhul sellist nõuet ei ole, kui just konkreetse kohustuse täitmise juures ei ole toodud, et peab olema toodud ka see teave. Näiteks sidevahendi abil sõlmitud lepingu regulatsiooni lepingueelse teabe andmise juures ei ole ette nähtud, et lepingueelne teave peab sisaldama mõlema poole nimesid. Küll aga peavad olema lepingueelse teabena toodud andmed, mis võimaldavad tuvastada ettevõtja isiku, eelkõige tema ärinimi.¹⁹⁷

Kirjalikku taasesitavaks vormiks loetakse e-kirja, faksi jms vahendite kasutamist, mis võimaldavad tahteavalduse sisu edastada paberkandjal. Tahteavalduse tegemisel faksi teel on samuti tegemist kirjalikku taasesitamist võimaldava vormiga, sest omakäeline allkiri on üksnes originaaldokumendil, faksi saajani jõuab sellest aga allkirjajäljendiga variant.¹⁹⁸

Õiguskirjanduses on veel toodud, et selleks, et tehing oleks tehtud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, on esiteks oluline, et see oleks tehtud püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil. Selleks piisab, kui info on talletatud paberkandjal, aga ka sellistel püsivat taasesitamist võimaldavatel andmekandjatel nagu arvuti kõvaketas, mälupulk, CD-ROM. Määravaks on, et salvestatud infot oleks hiljem võimalik lugeda ja andmekandja võimaldaks infot püsivalt salvestada. Püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldavaks viisiks on kindlasti ka faksi saatmine, samuti e-kirja või SMS saatmine, kui saajal on võimalik seda salvestada ja hiljem uuesti taasesitada. Oluline ei ole, et e-kirja, SMS vms saaks hiljem välja trükkida, vaid lihtsalt loetavalt (kirjatähtedena) taasesitada, sh arvuti- või telefoniekraanil. Mõistet „kirjalik“ tuleb käesoleva sätte kontekstis mõista kirjatähtedena loetavana, mitte paberkandjal kirjapanduna.¹⁹⁹ Töö autor nõustub, et sõna „kirjalik“ tuleb selles kontekstis laiemalt mõista.

¹⁹⁷ VÕS, *supra nota* 2, § 54 lg 1 p 1.

¹⁹⁸ Kull, I., Käerdi, M., Kõve, V. (2004). *Võlaõigus I üldosa*. Tallinn: Juura, 60.

¹⁹⁹ Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2006), *supra nota* 183, 249.

Veebilehe kohta on õiguskirjanduses leitud, et veebilehekülg täidab kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi kindlasti juhul, kui saaja on sealoleva info enda arvutisse alla laadinud või on selline laadimine püsivalt võimalik. Muudel juhtudel, nt kui interneti-lehekülje sisu on esitatud ainult selle lugemist, mitte aga salvestamist võimaldaval viisil, ei saa seda ilmselt püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldavaks viisiks lugeda, kuivõrd sellisel juhul asub info tegelikult veebilehe haldaja mõjusfääris, kes saab hiljem ka selle sisu muuta. Ka TV-poodide puhul ei ole kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi nõue täidetud, kuna selle aadressaamil ei ole võimalik sealolevat infot salvestada ja seeläbi enda jaoks püsivalt ligipääsetavaks muuta.²⁰⁰

Töö autor märgib, et selline käsitus on siiski küsitav. Esiteks peab selleks, et oleks tagatud teabe muutumatu kuju, isik ise veebilehelt teabe alla laadima, sest veebileht on ettevõtja mõjusfääris ja veebilehel olevat teavet saab ettevõtja muuta. Teiseks, kui seaduses on ette nähtud, et ettevõtja peab esitama tarbijale teabe, kas kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis või püsival andmekandjal, siis veebilehel teabe kättesaadavaks tegemisega ei saa pidada seda nõuet täidetuks, sest ettevõtja peab teabe tarbijale esitama.

Töö autori hinnangul, kui seadusandja peab piisavaks, et teavet ei ole vaja esitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ega püsival andmekandjal ja piisab allalaetavusest, siis peaks vastava kohustuse juures juba seaduses olema nii sätestatud. Sarnaselt nii nagu on arvutivõrgu abil sõlmitud lepingu regulatsioonis VÕS § 62¹ lõikes 5, et lepingutingimused, sealhulgas tüüptingimused, tuleb teisele poolele esitada selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada. Heaks näiteks on ka sitedirektiiv, mille kohaselt peab sideteenuse lepingu puhul lepingueelse teabe andma püsival andmekandjal või kui püsival andmekandjal esitamine ei ole teostatav, siis teenusepakkuja poolt kättesaadavaks tehtavas hõlpsasti allalaaditavas dokumendis. Lisaks on toodud nõue, et teenuse pakkuja juhib aktiivselt tähelepanu sellele, et kõnealune dokument on kättesaadav ning et dokumenteerimise, tulevase viitamise ja muutmata kujul taasesitamise eesmärgil on oluline see alla laadida.²⁰¹

²⁰⁰ *Ibid.*, 250.

²⁰¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1972, 11. detsember 2018, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik, ELT L 321, 17.12.2018, art 102 lg 1.

TsÜS kohaselt on tehingu seaduses sätestatud vormi järgimata jätmise korral tehing tühine, kui seadusest või vormi nõudmise eesmärgist ei tulene teisiti.²⁰² Kokkulepitud vormi järgimata jätmise korral on tehing tühine, kui seadusest või poolte kokkuleppest ei tulene teisiti.²⁰³

Püsiva andmekandja kohta ei ole seaduses toodud, missugune on tagajärg, kui lepingu sõlmimise kinnitus ei ole antud püsival andmekandjal või ei ole kogu lepingueelne teave antud püsival andmekandjal. Töö autori arvates peaks seaduses olema täpsustatud, missugune on tagajärg.

Õigusalasest kirjanduses on tarbijakrediidilepingu kohta näiteks leitud, et tarbija tahteavalduse vorminõude rikkumine toob § 408 lõike 1 kohaselt kaasa tarbijakrediidilepingu tühisuse, kuid lepingu tühistust ei too kaasa § 404 lõike 1 teises lauses sätestatud lepingudokumendi või püsival andmekandjal koopia üleandmise kohustuse rikkumise, sest see kohustus ei ole vorminõue, vaid nõue teha tarbijakrediidilepingu sisu tarbijale püsivalt kättesaadavaks.²⁰⁴

Kokkuvõtteks toob töö autor välja, et püsival andmekandjal ja kirjalikku taasesitamist võimaldaval vormil on sarnasusi, kuid need ei ole samasisulised mõisted. Lisaks ei ole püsiva andmekandja puhul tegemist vorminõudega, vaid püsiv andmekandja on vahend. Püsival andmekandjal ja kirjalikku taasesitamist võimaldaval vormil on sarnane see, et mõlemad peavad võimaldama taasesitamist. Suurim erinevus seisneb selles, et kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi puhul peab tehing sisaldama tehingu teinud isikute nimesid, kuid püsiva andmekandja puhul sellist nõuet ei ole.

Õiguskirjanduses on peetud kirjalikku taasesitamist võimaldavaks vormiks paberandjat, e-kirja, faksi, arvuti kõvaketast, mälupulka, CD-ROM-i, SMS-i, kuid ka veebilehte, kui on allalaetavuse võimalus. Töö autori arvates on siiski küsitav pidada veebilehte, kui teavet on võimalik alla laadida, kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis olevaks, sest püsivat kirjalikku taasesitamist võimaldava viisi saavutamiseks peab isik ise teabe alla laadima. Lisaks, kui seaduses on nõue, et ettevõtja peab tarbijale teabe esitama, siis peab ettevõtja aktiivselt tegutsema ja ise teabe esitama, mitte kättesaadavaks tegema. Töö autor leiab, et kui seadusandja peab piisavaks, et teave võib olla esitatud nii, et tarbija peab ise teabe alla laadima, siis peaks see olema nii seaduses ka ette nähtud.

²⁰² TsÜS, *supra nota* 182, § 83 lg 1.

²⁰³ *Ibid.*, § 83 lg 2.

²⁰⁴ Kalamees, P., Käerdi, M., Kärson, S., Sein, K. (2017). *Lepinguõigus*. Tallinn: Juura, 294-295.

Seejuures peaks olema toodud ka nõue, et ettevõtja peab juhtima tarbija tähelepanu sellele, et dokumenteerimise ja muutmata kujul taasesitamise eesmärgil on oluline see alla laadida.

Kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi järgimata jätmisel on seaduses ette nähtud, et selline tehing on tühine, kuid püsiva andmekandja nõude täitmata jätmisel tagajärge seaduses ette nähtud ei ole. Töö autori hinnangul võiks olla seaduses sätestatud, missugune on tagajärg, kui püsiva andmekandja nõuet ei ole järgitud.

2.3 Kohtupraktika

Püsiva andmekandja kohta on tehtud kolm olulist kohtulahendit. Esimese tegi 27.01.2010 Euroopa Vabakaubandusühenduse Kohus seoses kindlustusvahenduse direktiivis sätestatud püsiva andmekandja mõistega. Teise otsuse tegi 05.07.2012 Euroopa Kohus seoses sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivis toodud nõudega esitada teave püsival andmekandjal. Kolmanda otsuse tegi 25.01.2017 samuti Euroopa Kohus seoses makseteenuste direktiivi ja internetipanga e-postkasti kaudu esitatava teabega. Alljärgnevalt on käsitletud kohtuotsuseid lähemalt.

Inconsult Anstalt vs Finanzmarktaufsicht (E-4/09)

Kohtuasjas E-4/09 Inconsult Anstalt vs finantsturuamet esitas 14.04.2009 Liechtensteini finantsturuameti kaebuste läbivaatamise komisjon (*Beschwerdekommision der Finanzmarktaufsicht*) Euroopa Vabakaubandusühenduse Kohtule (EFTA) taotluse, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. detsembri 2002. aasta direktiivi 2002/92/EÜ (kindlustusvahenduse kohta)²⁰⁵ artikli 2 lõike 12 tõlgendamist seoses kriteeriumitega, mis peavad olema täidetud, et veebilehte käsitataks kõnealuse artikli alusel püsiva andmekandjana.²⁰⁶

Kindlustusvahenduse direktiivis on sätestatud:

„püsiv andmekandja – vahend, mis võimaldab kliendil isiklikult talle adresseeritud teavet salvestada nii, et seda saab tulevikus teabe otstarbe seisukohast piisava aja jooksul kasutada, ja mis võimaldab salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada.

²⁰⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/92/EÜ, 9. detsember 2002, kindlustusvahenduse kohta. EÜT L 9, 15.1.2003.

²⁰⁶ EFTA kohtuotsus, 27.01.2010, *Inconsult Anstalt vs. Finanz*, E-4/09. Kättesaadav: <https://eftacourt.int/cases/e-04-09/>, 20.03.2021.

Eeskätt kuuluvad püsivate andmekandjate hulka disketid, CD-ROMid, DVDd ja arvutite kõvakettad, millele on salvestatud elektronpost, kuid nende hulka ei kuulu veebisaidid, kui need ei vasta esimeses lõigus täpsustatud kriteeriumidele.“.²⁰⁷

Kui võrrelda kindlustusvahenduse direktiivi püsiva andmekandja mõistet tarbija õiguste direktiivi püsiva andmekandja mõistega, siis need on sisult sarnased. Erinevustena saab välja tuua, et kui kindlustusvahenduse direktiivis on toodud ainult „kliendil“, siis tarbija õiguste direktiivis on toodud „tarbijal või kauplejal“. Lisaks kasutatakse kindlustusvahenduse direktiivis eesti keelset tõlget „teavet salvestada“, aga tarbija õiguste direktiivis kasutatakse tõlget „teavet säilitada“. Eesti keeles on nendel sõnadel erinev tähendus, mistõttu tekib küsimus, kas neid mõisteid tuleb erinevalt tõlgendada, kuid kui vaadata inglise keelseid versioone, siis mõlemas kasutatakse sõna „store“, mistõttu võib järeldada, et mõte on olnud nendel üks. Seega saab selle kohtuasja järeldusi kasutada ka tarbija õiguste direktiivi püsiva andmekandja mõiste tõlgendamisel.

Töö autor märgib veel kindlustusvahenduse direktiivis toodud püsiva andmekandja mõiste kohta, et selles direktiivis on toodud mõistes loetelu, missuguseid andmekandjad eeskätt kuuluvad andmekandjate hulka. Töö autori arvates võiks selguse ja seaduse ühetaotlise tõlgendamise huvides olla lahtine loetelu toodud ka VÕS-is, sest loetelu annab selgema arusaama, missuguseid andmekandjaid on eeskätt silmas peetud. Ka on jõutud varasemas magistritöös järeldusele, et püsiva andmekandja olemus avaneb just püsiva andmekandja loetelu kaudu ning püsiva andmekandja loetelu annab tarbijale ja teenuse osutajale selgema ettekujutuse andmekandja olemusest ning erinevatest tehnoloogiatest, mida saab liigitada püsivate andmekandjate hulka.²⁰⁸

Kohus tegi 27.01.2010 järgmise otsuse:

- 1) veebilehe käsitamiseks püsiva andmekandjana kindlustusvahenduse direktiivi artikli 2 lõike 12 alusel peab veebileht võimaldama kasutajal salvestada direktiivi artiklis 12 loetletud teavet;
- 2) veebilehe käsitamiseks püsiva andmekandjana peab veebileht võimaldama kasutajal salvestada direktiivi artiklis 12 loetletud teavet nii, et sellelele on võimalik ligi pääseda teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul, see tähendab nii kaua, kui teave on kasutajale oluline oma huvide kaitsmiseks seoses tema suhetegea kindlustusvahendajaga.

²⁰⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/92/EÜ, 9. detsember 2002, kindlustusvahenduse kohta, *supra nota* 205, art 2 lg 12.

²⁰⁸ Truup, M, *supra nota* 132, 63.

See on aeg, mis on kulunud lepingu sõlmimiseks peetud läbirääkimistele, isegi juhul, kui kindlustuslepingut ei sõlmita, kindlustuslepingu kehtimise aeg ja vajalikus ulatuses ka teatav aeg pärast kindlustuslepingu aegumist;

- 3) veebilehe käsitamiseks püsiva andmekandjana peab see võimaldama salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada, st, et teave peab olema salvestatud viisil, mis ei võimalda kindlustusvahendajal seda ühepoolselt muuta;
- 4) veebilehe käsitamiseks püsiva andmekandjana ei ole oluline, kas kasutaja on andnud nõusoleku teabe esitamiseks interneti kaudu.

Kuigi kohtuotsuse resolutsioonist ei tulene selgelt, missugust veebilehte võiks pidada püsivaks andmekandjaks, on kõnealune otsus oluline, sest otsuses viidatakse 2007. aasta Euroopa väärtpaberiturgude eksperdirühma (ESME) aruandele²⁰⁹, milles on eristatud lihtsaid ja keerulisi veebilehti. ESME aruanne käsitles püsiva andmekandja mõiste käsitlust finantsteenuste kaugturstuse direktiivis ja MIFID1-s.

Kohtuotsuses kohus märgib, et tarbijatel peab olema võimalik taasesitada teavet muutmata kujul, mis kohtu nägemuses tähendab, et teavet peab olema võimalik säilitada nii, et see teeb kindlustusvahendajal võimatuks muuta seda ühepoolselt.²¹⁰

Kohtuotsuses on toodud, et saab teha vahet „tavalistel“ ja „keerulistel“ veebilehtedel. Kohus leidis, et tavalised veebilehed, mida valdajal on vabadus ise muuta, ei vasta nõuetele, mis on sätestatud kindlustusvahenduse direktiivi artikli 2 lõikes 12 seoses teabe muutmata kujul taaseistamise tagamisega.²¹¹

Mis puutub keerulistesse veebilehtedesse, tuleb vahet teha nendel keerulistel veebilehtedel, mis toimivad portaalina tingimuste teabe jaoks teisele vahendile, mis vastab püsivale andmekandjale ja nendel keerulistel veebilehtedel mis kujutavad ise püsivaid andmekandjaid. Esimest tüüpi keerulised veebilehed oma olemuselt lubavad kasutajal pääseda juurde teabele, näiteks e-kiri koos manusega, mida on tal võimalik kopeerida ja salvestada oma arvutisse.²¹²

²⁰⁹ ESME (2007) Report on durable medium – distance marketing directive and markets in financial instruments directive.

²¹⁰ EFTA kohtuotsus, 27.01.2010, *Inconsult Anstalt vs. Finanz*, E-4/09, p 61.

²¹¹ *Ibid.*, p 63.

²¹² *Ibid.*, p 64-65.

Teist tüüpi keerulised veebilehed sisaldavad turvalist andmeruumi, kuhu kasutaja pääseb ligi kasutajatunnuse ja salasõnaga. See meetod välistab igasuguse võimaluse kindlustusandjal muuta informatsiooni ja selline hoiustamine on võrreldav kasutaja enda kõvakettaga. Kohus leidis, et sellist tüüpi veebileht täidab nõuded tagamaks muutumatu taasesitus, et kvalifitseerida püsivaks andmekandjaks.²¹³

Content Services Ltd vs Bundesarbeitskammer (C-49/11)

Viini kõrgem piirkondlik kohus (Oberlandesgericht Wien, Austria) esitas 26.01.2011 Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artikli 5 lõike 1 tõlgendamiseks. Taotlus esitati Content Services Ltd ja Viini tarbijakaitseasutuse Bundesarbeitskammer'i vahelises kohtuvaidluses, mis seisnes küsimuses, millises vormis peab tarbija, kes on sidevahendi abil (interneti kaudu) lepingu sõlminud, saama selle lepingu kohta käivat teavet.

Sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivis oli sätestatud, et tarbija peab saama artikli 4 lõike 1 punktides a-f nimetatud teabe kohta kinnituse kas kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu aegsasti lepingu tätmise ajal ning hiljemalt tarnimise ajal, kui kaup ei ole mõeldud tarnimiseks kolmandatele isikutele, juhul kui tarbija ei ole enne lepingu sõlmimist juba saanud teavet kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu.²¹⁴ Igal juhul tuleb esitada muu hulgas teave taganemisõiguse kasutamise tingimuste ja korra kohta.²¹⁵

Content Services veebilehe kaudu on võimalik tellida erinevaid teenuseid, eelkõige alla laadida tasuta tarkvara või tasulise tarkvara prooviversioone. Selleks peab interneti kasutaja Content Services veebilehel täitma registreerimisakna. Tellimuse esitamisel peab kasutaja ettenähtud lahtris märgistades kinnitama, et on nõus lepingu tüüptingimustega ja loobub taganemisõigusest. Sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artiklites 4 ja 5 ette nähtud teavet, eeskätt taganemisõiguse kohta, ei ole kasutajale otseselt nähtavaks tehtud, kuid sellega on võimalik tutvuda klikkides lepingu sõlmimise lehel paiknevale hüperlingile. Liitumislepingu sõlmimine ilma lahtrit märgistamata ei ole võimalik.²¹⁶

²¹³ *Ibid.*, p 66.

²¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, 20. mai 1997, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, *supra nota* 4, art 5 lg 1 esimene lõik.

²¹⁵ *Ibid.*, art 5 lg 1 teine lõik.

²¹⁶ EKO, 05.07.2012, *Content Services Ltd vs Bundesarbeitskammer*, C-49/11, p 17 ja 18.

Pärast teenuse tellimist saatis Content Services interneti kasutajale e-kirja koos lingiga internetiaadressile, kuid kinnitavas e-kirjas ei olnud teavet taganemisõiguse kohta ja selline oli võimalik jõuda vaid e-kirjas edastatud lingi kaudu. Vaidlus seisnes selles, et Viini piirkondlik kõrgem kohus leidis, et veebilehte on igal hetkel võimalik muuta ja seetõttu ei ole see püsivalt tarbijale kättesaadav.²¹⁷

Eelotsuse taotusega küsiti, kas sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artikli 5 lõikes 1 sätestatud nõue, mille kohaselt peab tarbija saama selles nimetatud teabe kohta kinnituse talle kättesaadava püsiva andmekandja kaudu, juhul kui ta ei ole lepingu sõlmimise ajal juba saanud teavet kirjalikult või mõne muu talle kättesaadava ja tema poolt kasutatava püsiva andmekandja kaudu, on täidetud, kui tarbijale tehakse kõnealune teave kättesaadavaks ettevõtja veebilehel asuva hüperlingi kaudu, mis paikneb tekstis, mille läbilugemist peab tarbija lahtri märgistamisega tähistama, et tal oleks võimalik astuda lepingulisse suhtesse.²¹⁸

Kohus hindas esmalt, kas asjakohane teave on tarbijale sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artikli 5 lõike 1 tähenduses „esitatud“ või tarbija on selle „saanud“. Kohus märkis, et nimetatud sättes kasutatud terminid „saama“ ja „esitama“ viitavad edastamise menetlusele, esimene tarbija seisukohast ja teine müüja või teenuse osutaja omast. Teabe edastamise raames ei ole vajalik, et selle adressaat teeks mingi konkreetse toimingut. Lingi saatmise puhul tarbijale peab viimane vastupidi kõne all oleva teabega tutvumiseks igal juhul sellele lingile klikkima. Kohus asus seisukohale, et kui müüja veebilehel asuv teave on tarbijale kättesaadavaks tehtud üksnes tarbijale edastatud lingi kaudu, ei ole see teave sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artikli 5 lõike 1 tähenduses tarbijale „edastatud“ ning tarbija ei ole seda „saanud“.²¹⁹

Kohus uuris teiseks ka seda, kas veebileht, kus tarbijatele on teave kättesaadavaks tehtud neile edastatud lingi kaudu, on püsiv andmekandja sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artikli 5 lõike 1 tähenduses ning kohus leidis ja millega töö autor ka nõustub, et selline veebileht ei ole püsiv andmekandja nimetatud artikli tähenduses.²²⁰

²¹⁷ *Ibid.*, p 19, 20 ja 24.

²¹⁸ *Ibid.*, p 25.

²¹⁹ *Ibid.*, p 31, 33 ja 37.

²²⁰ *Ibid.*, p 38 ja 50.

Content Services tõi ka välja ESME 2007. aasta aruande, milles eristatakse tavalisi ja keerulisi veebilehti ning milles leitakse, et osasid veebilehti viimaste seast võib pidada püsivateks andmekandjateks. Content Services märkis, et tehnika areng ja uute tehnoloogiate kiire muutumine võimaldab veebilehtede väljatöötamist, mis tagavad, et tarbijal on võimalik teavet, ilme et see peaks tema kontrolli alla minema, salvestada, kätte saada ja vajaliku ajavahemiku jooksul taasesitada.

Kohus sedastas, jättes uurimata, kas selliselt väljatöötatud veebileht vastab sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi nõuetele, on selge ja seda tunnistab ka Content Services ise, et tema sellist veebilehte kõne all oleva tegevuse puhul ei kasuta. Kohus asus seisukohale, et selline veebileht, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus teave on tarbijatele kättesaadav üksnes neile müüja poolt saadetud lingi kaudu, ei ole püsiv andmekandja.²²¹

Kohus otsustas, et sidevahendi abil sõlmitud lepingute direktiivi artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et kaubandustava, mis teeb selles sättes ette nähtud teabe kättesaadavaks üksnes asjaomase ettevõtja veebilehel asuva hüperlingi kaudu, ei vasta nimetatud sätte nõuetele, kuna teave ei ole tarbijale sama sätte tähenduses ettevõtja poolt „esitatud“ ja tarbija ei ole seda „saanud“, ning selline veebileht, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei ole „püsiv andmekandja“ artikli 5 lõike 1 tähenduses.²²²

Kohtujurist tõi välja, et tuleb arvestada, et elektroonilise kaubanduse valdkonnas ei põhjusta kliendile direktiivi artiklis 5 nimetatud teabe esitamine, ilma et klient ise selleks mingeid konkreetseid toiminguid teeks, tavaliselt mingeid raskusi. Kohtujuristi jaoks näis äärmiselt tähenduslikuna asjaolu, et Content Services ise saadab oma klientidele pärast lepingu sõlmimist e-kirja, milles kinnitatakse eeskätt lepingu sõlmimist ja millega edastatakse veebilehe kasutamiseks vajalikud andmed (kasutajanimi ja salasõna). Seega on täiesti selge, et ei esine näiteks mingeid tehnilist laadi raskusi, mis takistaksid lisamast sellisele e-kirjale ka artiklis 5 nõutud teabe.²²³ Töö autor nõustub kohtujuristiga, et teabe esitamine tarbijale ei tohiks ettevõtjale mingisuguseid raskusi valmistada.

²²¹ *Ibid.*, p 49 ja 50.

²²² *Ibid.*, p 51.

²²³ EKo 05.07.2012, C-49/11, *Content Services Ltd vs Bundesarbeitskammer*, kohtujuristi ettepanek, p. 32.

BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG vs Verein für Konsumenteninformation (C-375/15)

Austria kõrgeim kohus (*Oberster Gerichtshof*) esitas 27.05.2015 Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, mis puudutas küsimust, kuidas tõlgendada makseteenuste direktiivi²²⁴ artikli 36 lõiget 1 ja artikli 41 lõiget 1. Taotlus on esitatud BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG (BAWAG) ja Verein für Konsumenteninformation (tarbijakaitseühendus) vahelises vaidluses ühe klausli üle, mis on lisatud BAWAG poolt klientidega sõlmitud lepingutesse. BAWAG kasutab oma suhetes tarbijatega internetipanga *e-banking* kasutamist reguleerivaid tüüptingimusi, mis sätestab, et „kui klient on sõlminud elektrooniliste pangateenuste lepingu, saab ta teated ja väljavõtted (eelkõige teave konto kohta, kontoväljavõtted, krediitkaardi väljavõtted, teated muudatuste kohta jne), mida pank peab kliendile edastama või kättesaadavaks tegema, posti teel või elektrooniliselt BAWAG internetipanga (e-banking) kaudu“.

Makseteenuste direktiivi preambulis on toodud:

„Praktikas on raamlepingud ja nendega hõlmatud maksetehingud palju tavalisemad ja majanduslikult olulisemad kui ühekordsed maksetehingud. Raamleping on nõutav maksekonto või erimakseviisi olemasolu korral. Seetõttu peaksid raamlepingute puhul kohaldatavad eelneva teavitamise nõuded olema küllalt ulatuslikud ning teave tuleks alati esitada kas paber kandjal või teistel püsivatel andmekandjatel, mille hulka kuuluvad konto väljavõtte printerite väljatrükiid, disketid, CD-ROMid, DVDd ja personaalarvutite kõvakettad, millele võib salvestada elektronposti, ja veebilehed, kui neid saab tulevikus teabe otstarbe seisukohast piisava aja jooksul kasutajda ja kui nad võimaldavad salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada. Makseteenuse pakkuja ja makseteenuse kasutaja peaks siiski olema võimalik täidetud maksetehinguid käsitleva teabe edastamise viis raamlepingus kokku leppida, näiteks võivad nad kokku leppida, et internetipanganduses on kogu teave maksekonto kohta kättesaadav arvutivõrgus.“²²⁵

Makseteenuste direktiivis on sätestatud: „püsiv andmekandja – vahend, mis võimaldab makseteenuse kasutajal isiklikult talle adresseeritud teavet salvestada nii, et seda saab tulevikus

²²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/64/EÜ, 13. november 2007, makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, *supra nota* 129.

²²⁵ *Ibid.*, pp 24.

teabe otstarbe seisukohast piisava aja jooksul kasutada, ja mis võimaldab salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada.“²²⁶

Makseteenuste direktiivis on toodud: „Liikmesriigid nõuavad, et enne kui makseteenuse kasutaja on seotud ühekordset makset hõlmava teenuslepingu või pakkumisega, peab makseteenuse pakkuja tegema kergelt kättesaadavaks artiklis 37 kindlaks määratud teabe ja tingimused. Makseteenuse kasutaja taotlusel edastab makseteenuse pakkuja teabe ja tingimused paber kandjal või teisel püsival andmekandjal. Teave ja tingimused esitatakse kergelt mõistetavas sõnastuses ning selgel ja arusaadaval kujul selle liikmesriigi ametlikus keeles, kus makseteenust osutatakse, või mistahes muus osapoolte vahel kokkulepitud keeles.“²²⁷

Lisaks on sätestatud: „Liikmesriigid nõuavad, et makseteenuse pakkuja esitab aegsasti enne seda, kui makseteenuse kasutaja seob ennast mis tahes raamlepingu või pakkumisega, makseteenuse kasutajale paber kandjal või muul püsival andmekandjal artiklis 42 kindlaks määratud teabe ja tingimused. Teave ja tingimused esitatakse kergelt mõistetavas sõnastuses ning selgel ja arusaadaval kujul selle liikmesriigi ametlikus keeles, kus makseteenust osutatakse, või mis tahes muus osapoolte vahel kokkulepitud keeles.“²²⁸

Euroopa Kohtu otsusest tuleneb, et internetipanga *e-banking* veebilehel asuvatesse tarbijatele eraldatud e-postkastidesse saadetud pangateated jäävad sinna muutumatul kujul ning neid ei kustutata teabe otstarbe seisukohast piisava aja jooksul, mistõttu on seda teavet võimalik kasutada ja muutmata kujul taasesitada elektrooniliselt või väljatrükitult. Tarbija saab neid pangateateid hallata ja vajaduse korral ka kustutada.²²⁹

Eelotsusetaotlusega sooviti teada, kas makseteenuste direktiivi artikli 41 lõiget 1 ja artikli 44 lõiget 1 koostoimes artikli 4 punktiga 25 tuleb tõlgendada nii, et artiklis 42 viidatud teabe ja tingimuste ning raamlepingu muudatused, mille makseteenuse pakkuja edastab teenuste kasutajale internetipanga e-postkasti kaudu, on esitatud püsival andmekandjal nende sätete tähenduses, või

²²⁶ *Ibid.*, art 4 lg 5.

²²⁷ *Ibid.*, art 36 lg 1.

²²⁸ *Ibid.*, art 41 lg 1.

²²⁹ EKO, 25.01.2017, *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG vs. Verein für Konsumenteninformation*, C-375/15, p 28.

on need tehtud sellele kasutajale üksnes kättesaadavaks, nagu on ette nähtud artikli 36 lõike 1 esimeses lauses, direktiivi artiklis 37 viidatud teavet ja tingimusi puudutavas osas.²³⁰

Euroopa Kohtu otsusest olulisem on järgmine:

- 1) viidates tarbijakrediidilepingute direktiivis sisalduva püsiva andmekandja mõiste määratlusele ja varasematele kohtutosustele otsustas Euroopa Kohus, et püsiv andmekandja peab tarbijale tagama analoogselt paberandjaga selle, et tema käsutuses on teave oma õiguste vajaduse korral maksma panemiseks. Seoses sellega on oluline, et tarbijal on võimalik isiklikult talle suunatud teave säilitada, on tagatud selle sisu muutumatus ja teabe kättesaadavus piisava ajavahemiku jooksul ning tal on võimalik seda teavet muutmata kujul esitada;
- 2) teatavaid veebilehti tuleb käsitada püsivate andmekandjatena;
- 3) eelkõige on püsiva andmekandjaga tegu, kui veebileht võimaldab makseteenuse kasutajal isiklikult talle adresseeritud teavet salvestada nii, et seda saab hiljem teabe otstarbe seisukohast piisava aja jooksul kasutada, ja mis võimaldab salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada. Pealegi tuleks selles, et veebilehte saaks käsitada püsiva andmekandjana selle sätte tähenduses, välistada kõik võimalused, et makseteenuse pakkuja või mõni muu selle veebilehe haldamise eest vastutav isik saaks selle sisu ühepoolset muuta.²³¹

Samas ei võtnud Euroopa Kohus seisukohta, kas kõnealune veebileht vastab püsiva andmekandja mõistele, vaid märkis, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas põhikohtuasjas on käesoleva kohtuotsuse punktis 44 täpsustatud tingimused täidetud ehk kas veebileht vastab püsiva andmekandja mõistele.²³²

Lisaks toob kohus välja, et nagu direktiivi põhjenduses 27 on öeldud, peab selles olukorras eristama kahte viisi, kuidas makseteenuse pakkuja peab teavet andma. Kas makseteenuse pakkuja peaks teavet andma, see tähendab edastama asjaomase teabe aktiivselt ilma makseteenuse kasutaja täiendava meeldetuletuseta või tuleks teave teha makseteenuse kasutajale kättesaadavaks, arvestades, mis tahes taotlusi, mis ta võib esitada lisateabe saamiseks. Viimasel juhul peab makseteenuse kasutaja astuma aktiivseid samme teabe saamiseks, näiteks paluma seda selgesõnaliselt makseteenuse pakkujalt, logima sisse oma internetipanga kontole või sisestama

²³⁰ *Ibid.*, p. 34.

²³¹ *Ibid.*, p 42-44.

²³² *Ibid.*, p 46.

pangakaardi pangautomaati kontoväljavõtte saamiseks. Sellest järeldub, et kui makseteenuste direktiiv näeb ette, et makseteenuse pakkuja esitab asjaomase teabe nende teenuste kasutajale, siis on see teenuse pakkuja, kes peab seda teavet aktiivselt edastama.²³³

Euroopa Kohus otsustas, et makseteenuste direktiivi artiklis 42 viidatud teabe ja tingimuste ning raamlepingu muudatused, mille makseteenuse pakkuja edastab teenuste kasutajale internetipanga e-postkasti kaudu, on esitatud püsival andmekandjal nende sätete tähenduses üksnes juhul, kui on täidetud kaks tingimust:

- 1) veebileht võimaldab kasutajal isiklikult talle adresseeritud teavet salvestada nii, et seda saaks tulevikus kasutada nii kaua, kui on teabe otstarbe seisukohast vajalik, ning et teavet saaks muutmata kujul taasesitada, ilma et teenusepakkuja või mõni muu isik saaks ühepooselt selle sisu muuta, ja
- 2) kui makseteenuse kasutaja on nimetatud teabest teadlikuks saamiseks kohustatud sellele veebilehele minema, siis kaasneb selle teabe edastamisega ka makseteenuse pakkuja aktiivne tegevus, mille eesmärk on teavitada kasutajat asjaomase teabe olemasolust ja kättesaadavusest nimetatud veebilehel.²³⁴

Juhul kui makseteenuse kasutaja on kohustatud minema niisugusele veebilehele selleks, et saada teada asjassepuutuva teabe olemasolust, on teave tehtud kasutajale üksnes kättesaadavaks makseteenuse direktiiv artikli 36 lõike 1 esimese lause tähenduses, kui teabe edastamisega ei kaasne makseteenuse pakkuja sellist aktiivset tegevust.²³⁵

Kohtujurist märkis oma ettepanekus, et ei saa põhjendatult eeldada, et tarbijad jälgiksid iga päev kõikide teenusepakkujate, kellega neil on leping, pidevalt laienevaid elektroonilisi sidesüsteeme²³⁶. Töö autor nõustub, et ei oleks mõistlik eeldada, et tarbijad peaksid jälgima kõikide teenuse pakkujate iseteenindussüsteeme, kellega neil on sõlmitud leping.

Siinkohal toob töö autor välja, et õiguskirjanduses on 2010. aastal SMS-laenudega seonduvalt leitud, et laenusaaaja elektrooniline konto, kus säilitatakse laenusaaaja sõlmitu lepinguid, lepingute tüüptingimusi prinditaval ja salvestataval kujul ning muud informatsiooni laenusaaaja kohta,

²³³ *Ibid.*, p 47 ja 48.

²³⁴ *Ibid.*, p. 54.

²³⁵ *Ibid.*

²³⁶ EKo 25.01.2017, C-375/15, *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG vs. Verein für Konsumenteninformation*, kohtujuristi ettepanek, p. 75.

selliseid kodulehti saab ilmselt käsitada püsivate andmekandjatena.²³⁷ Töö autori hinnangul on see kaheldav, sest laenusaja elektroonilist kontot tuleks käsitleda sarnaselt veebilehega ja tavaline veebileht ei vasta püsiva andmekandja tunnustele.

Saksamaal on esinenud kohtuasju, kus kohtuotsustes on käsitletud veebilehe kui püsiva andmekandja kvaliteeti. Õiguskirjandusest nähtub, et näiteks BGH on seisnud silmitsi küsimusega, kas „clickwrap“ protsess st lepingu sõlmimine erinevate kastide klõpsamise ja märgistamise teel, on piisav, et täita müüja kohustusi teabe esitamisel. Lepingu sõlmimiseks pidi tarbija märkima kohustuslikku kasti, mis kinnitas, et ta oli saanud teada ja trükinud või salvestanud taganemise juhised. Taganemise juhised oli kastiga ühendatud hüperlingi abil. BGH leidis, et see ei vasta tekstivormi nõuetele. Veebisaidi peeti „tavaliseks veebileheks“ ja tühistamise juhised olid kättesaadavad üksnes hüperlingi kaudu.²³⁸

Kokkuvõtvalt toob töö autor välja, et võttes arvesse eeltoodud kohtuotsuseid ei saa pidada tavalist veebilehte püsivaks andmekandjaks. Samuti ei saa pidada teavet püsival andmekandjal esitatuks, kui lepingu sõlmimise kinnitus on saadetud e-kirjaga, kuid tingimused on leitavad ettevõtja veebilehelt e-kirjas toodud lingi kaudu. Samas ei saa välistada, et ka veebileht võib olla püsiv andmekandja, kuid selleks peab veebileht vastama püsiva andmekandja nõuetele.

Veebilehe käsitamiseks püsiva andmekandjana peab veebileht võimaldama kasutajal salvestada teavet nii, et sellele on võimalik ligi pääseda teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul, st nii kaua, kui teave on kasutajale oluline oma huvide kaitsmiseks. Selleks on aeg, mis kulub lepingu sõlmimiseks peetud läbirääkimistele, isegi kui lepingut ei sõlmita, lepingu kehtimise aeg ja vajalikus ulatuses ka teatud aeg pärast lepingu aegumist. Veebilehe käsitamiseks püsiva andmekandjana peab see võimaldama salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada, see tähendab, et teave peab olema salvestatud viisi, mis ei võimalda ettevõtjal seda ühepoolset muuta.

Püsiva andmekandja nõuetele võib vastata selline keeruline veebileht, mis sisaldab turvalist andmeruumi, kuhu kasutaja pääseb ligi kasutajatunnuse ja salasõnaga. See on võrreldav kasutaja enda kõvakettaga ja välistab igasuguse võimaluse ettevõtjal muuta informatsiooni.

²³⁷ Saare, K., Sein, K., Simovart M. (2010), *supra nota* 177.

²³⁸ Baudenbacher, C., Haas, T. (2015). Webseiten als dauerhafte Datenträger. *GRUR Int*, 6, 526.

Samuti võib internetipanga keskkond olla püsiv andmekandja, kui keskkond vastab püsiva andmekandja mõistele ja kui makseteenuse pakkuja teavitab kasutajat teabe olemasolust ja kättesaadavusest nimetatud veebilehel.

Töö autor märgib, et seega võib teatud tingimustel ka ettevõtja veebilehel olev iseteeninduskeskkond vastata püsiva andmekandja mõistele, kuid praeguses praktikas on kaheldav, et ettevõtjate iseteeninduskeskkonnad on selliselt kujundatud, et need püsiva andmekandja mõistele vastaksid. Esiteks on reeglina iseteeninduskeskkonnas olev teave ettevõtja mõjusfääris, mida tal on võimalik muuta ja kustutada. Teiseks, kui peaks juhtuma, et ettevõtte lõpetab tegevuse, siis veebilehe sulgemisel suletakse kohe ka iseteeninduskeskkond ning tarbijale ei ole enam kättesaadav iseteeninduskeskkonnas olev teave. Kui leping ei ole kättesaadav, siis ei ole võimalik tarbijal ka oma õigusi kaitsta.

KOKKUVÕTE

Lepingu sõlmimisel on mõlema poole jaoks oluline, et neil säiliks lepingu tingimused ja oleksid vajadusel kättesaadavad. Esiteks seetõttu, et olla kursis sõlmitud lepingu tingimustega ja teiseks, et kasutada neid vajadusel oma õiguste kaitseks. Tarbija on siinkohal nõrgemal positsioonil, sest tingimused on reeglina välja töötatud kaupa müüva või teenust osutava ettevõtja poolt. Sõlmides lepingu sidevahendi abil peab ettevõtja andma tarbijale pärast lepingu sõlmimist kinnituse lepingu sõlmimise kohta püsival andmekandjal. Kinnitus peab sisaldama ka lepingueelset teavet, kui ettevõtja ei ole seda teavet esitanud tarbijale püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist.

Magistritöös käsitletud probleemid on seotud püsiva andmekandja mõistega. Magistritöö eesmärgi saavutamiseks oli seatud hüpotees, et tarbija ja ettevõtja vahel sidevahendi abil sõlmitud lepingu kinnituse andmisel ei saa ettevõtja tavalisel veebilehel või sellise veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat teavet lugeda püsival andmekandjal esitatuks. Samuti ei saa pidada teavet püsival andmekandjal esitatuks, kui teave on toodud veebilehel või iseteeninduskeskkonnas allalaetavas PDF-failis.

Magistritöö esimeseks uurimisküsimuseks oli püstitatud, kas sidevahendi abil sõlmitud lepingu kinnituse andmisel saab pidada ettevõtja veebilehel või iseteeninduskeskkonnas toodud teavet püsival andmekandjal esitatuks. Näiteks, kui tarbijale saadetakse lepingu sõlmimise kinnitus e-kirjaga, kuid e-kirjas ei ole toodud kõiki lepingu tingimusi, vaid viidatakse nende olemasolule ettevõtja veebilehel või ettevõtja veebilehe iseteeninduskeskkonnas või lisatakse e-kirjale vastav link. Magistritöö teiseks uurimisküsimuseks oli püstitatud, kas ettevõtja veebilehel või ettevõtja veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat PDF-faili saab selle allalaadimise võimaluse tõttu pidada püsivaks andmekandjaks.

Magistritöös on kasutatud analüüsivat ja võrdlevat uurimismeetodit. Analüüsi koostamisel on kasutatud asjakohaseid siseriiklikke õigusakte, eelnõude seletuskirju, Euroopa Liidu õigusakte, juhiseid, eriala- ja teaduskirjandust ning kohtupraktikat. Töös võrreldi püsiva andmekandja mõistet Saksamaal, Austrias, Liechtensteinis, Luksemburgis, Lätis ja Norras kehtiva regulatsiooniga.

Esimeses peatükis analüüsiti sidevahendi abil lepingu sõlmimist. Selleks, et saada ülevaade, missuguste lepingute puhul peab ettevõtja andma tarbijale püsival andmekandjal lepingu

sõlmimise kinnituse, käsitleti esmalt, missuguseid lepinguid peetakse sidevahendi abil sõlmitud lepinguteks ja millistele lepingutele regulatsioon kohaldub. Seejärel käsitleti lepingueelse teabe ja lepingu sõlmimise kinnituse andmise kohustust. Kuivõrd kasutatavatest sidevahenditest on interneti ja telefoni teel lepingute sõlmimine praegusel ajal kõige levinum ja nende suhtes kehtivad täiendavad reeglid, siis on neid lähemalt käsitletud.

Sidevahendi abil sõlmitud lepinguteks on ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingud, mis sõlmitakse sidevahendeid kasutades, eeskätt interneti, telefoni, posti, raadio, televiisori või faksi vahendusel. Lepingu juhuslik sõlmimine sidevahendi abil ei too kaasa regulatsiooni kohaldamist, vaid lepingu sõlmimine peab toimuma selliste lepingute sõlmimiseks kasutatavas turustus- või teenindussüsteemis. Samas ei eelda see internetikeskkonna või telefonimüügisüsteemi loomist, vaid piisab, kui lepinguid sõlmitakse e-maili teel. Lisaks on oluline, et ettevõtja ja tarbija ei viibi lepingu sõlmimise ajal koos ühes kohas ning lepingupoolte tahteavaldused oleks edastatud eranditult üksnes sidevahendi abil. Kui osa tahteavaldusi tehakse ettevõtja äriruumis, ei loeta lepingut sidevahendi abil sõlmituks.

Sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni kohaldatakse kõikidele lepingutele, välja arvatud VÕS § 53 lõikes 2 sätestatud lepingutele. Täies mahus ei kohaldu sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioon finantsteenustele, pakettreisidele ja puhkuseosakutele, sest nende puhul tuleb arvestada eriregulatsiooniga. Regulatsioon kohaldub ka elektri-, gaasi-, vee-, kaugkütte-, jäätmeveo- ja sideteenuse lepingutele. Oluline ei ole, mis liiki lepinguga on tegu, vaid määravaks on lepingu sõlmimise viis.

Enne sidevahendi abil lepingu sõlmimist või selleks tarbija poolt siduva pakkumise tegemist peab ettevõtja esitama tarbijale selgel ja arusaadaval viisil seaduses ette nähtud lepingueelse teabe. Teave tuleb esitada või teha kättesaadavaks kasutatavale sidevahendile asjakohasel viisil lihtsas ja arusaadavas keeles. Lepingueelset teavet ei pea andma koheselt püsival andmekandjal. Seejuures, kui leping sõlmitakse sidevahendi abil, mis piirab teabe esitamist kas ruumiliselt või ajaliselt, võib esitada vaid osalise teabe ja muu teabe kohta tuleb anda viide, kus teave on kättesaadav, näiteks veebilehe aadress.

Pärast lepingu sõlmimist peab ettevõtja andma tarbijale kinnituse lepingu sõlmimise kohta püsival andmekandjal mõistliku aja jooksul pärast lepingu sõlmimist, kuid mitte hiljem kui asi toimetatakse kätte või algab teenuse osutamine või muu soorituse tegemine. Kinnitus peab

sisaldama ka lepingueelset teavet, kui ettevõtja ei ole esitanud seda tarbijale püsival andmekandjal juba enne lepingu sõlmimist. Telefoni teel lepingu sõlmimisel peab ettevõtja kinnitama telefonitsi edastatud püsival andmekandjal ja tarbija peab kinnitama oma tahet olla telefoni teel võetud kohustustega seotud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Interneti teel lepingu sõlmimisel tuleb lisaks sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsioonile kohaldada ka arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioonist tulenevaid nõudeid. Lisaks tuleneb arvutivõrgu abil sõlmitud lepingute regulatsioonist, et lepingutingimused, sh tüüptingimused tuleb teisele poolele esitada selliselt, et tal on võimalik need salvestada ja taasesitada. Töö autori hinnangul on oluline silmas pidada, et tegemist ei ole erisusega sidevahendi abil sõlmitud lepingute regulatsiooni suhtes ja interneti teel ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu suhtes tuleb siiski lähtuda püsiva andmekandja nõudest. Lepingutingimused võib esitada selliselt, et teisel poolel on võimalik need salvestada ja taasesitada üksnes ettevõtjate vaheliste lepingute puhul.

Magistritöö teises peatükis analüüsiti püsivat andmekandjat. Esmalt analüüsiti püsiva andmekandja mõistet VÕS-is ja teistes õigusaktides ning võrreldi Saksamaa, Austria, Liechtensteini, Luksemburgi, Läti ja Norra regulatsioonidega. Seejärel võrreldi püsivat andmekandjat ja kirjalikku taasesitamist võimaldavat vormi, sest neil on ühine tunnus teabe taasesitatavuse näol. Teises peatükis on analüüsitud ka kolme olulist kohtulahendit, mis on teerajajaks küsimuses, kas veebileht saab olla püsivaks andmekandjaks.

Püsiv andmekandja on VÕS kohaselt vahend, mis võimaldab isikul säilitada isiklikult temale suunatud teavet nii, et see on teabe otstarbele vastava aja jooksul kättesaadav ja muutmata kujul taasesitatav. Püsiva andmekandja mõistet kasutatakse VÕS-is palju ja mõistet ei kasutata ainult tarbija, vaid ka ettevõtja kontekstis. VÕS-is olevale püsiva andmekandja mõistele on viidatud IFS-is ja VPTS-is. VPTS oli esimene õigusakt Eestis, kus püsiva andmekandja mõistet kasutati. Kui VÕS üldosasse tuli püsiva andmekandja mõiste 23.02.2011, siis VPTS-s oli juba alates 19.11.2007. Püsiva andmekandja väljendit kasutatakse veel krediidiandjate ja -vahendajate seaduses, kindlustustegevuse seaduses, tsiviilkohtumenetluse seadustikus ja tarbijakaitseseaduses.

Võrdlusest Saksamaa, Austria, Liechtensteini, Luksemburgi, Läti ja Norra regulatsiooniga nähtub, et püsiva andmekandja mõiste on võetud siseriiklikku õigusesse üle Eestiga sarnaselt.

Püsival andmekandjal ja kirjalikku taasesitamist võimaldaval vormil on sarnasusi, kuid need ei ole samasisulised mõisted. Lisaks ei ole püsiva andmekandja puhul tegemist vorminõudega, vaid püsiv andmekandja on vahend. Püsival andmekandjal ja kirjalikku taasesitamist võimaldaval vormil on sarnane see, et mõlemad peavad võimaldama teabe taasesitamist. Suurim erinevus seisneb selles, et kirjalikku taasesitamist võimaldava vormi puhul peab tehing sisaldama tehingu teinud isikute nimesid, kuid püsiva andmekandja puhul sellist nõuet ei ole.

Arvestades tarbija õiguste direktiivis toodut on püsivateks andmekandjateks eelkõige paber, USB-pulk, CD-ROM, DVD, mälukaart, arvuti kõvaketas ja e-kiri. Kohtuotsustest järeldub, et tavaline veebileht ei ole püsiv andmekandja. Samuti ei saa pidada teavet püsival andmekandjal esitatuks, kui lepingu sõlmimise kinnitus on saadetud e-kirjaga, kuid tingimused on leitavad ettevõtja veebilehelt e-kirjas toodud lingi kaudu. Samas teatavad keerulised veebilehed võivad olla püsivad andmekandjad, kui vastavad püsiva andmekandja nõuetele.

Veebilehe käsitlemiseks püsiva andmekandjana peab veebileht võimaldama kasutajal salvestada teavet nii, et sellele on võimalik ligi pääseda teabe eesmärgiga vastavuses oleva aja jooksul, st nii kaua, kui teave on kasutajale oluline oma huvide kaitsmiseks. Selleks on aeg, mis kulub lepingu sõlmimiseks peetud läbirääkimistele, isegi kui lepingut ei sõlmita, lepingu kehtimise aeg ja vajalikus ulatuses ka teatud aeg pärast lepingu aegumist. Veebilehe käsitlemiseks püsiva andmekandjana peab see võimaldama salvestatud teavet muutmata kujul taasesitada, see tähendab, et teave peab olema salvestatud viisi, mis ei võimalda ettevõtjal seda ühepoolset muuta.

Püsiva andmekandja nõuetele võib vastata selline keeruline veebileht, mis sisaldab turvalist andmeruumi, kuhu kasutaja pääseb ligi kasutajatunnuse ja salasõnaga. See on võrreldav kasutaja enda kõvakettaga. See meetod välistab igasuguse võimaluse ettevõtjal muuta informatsiooni.

Makseteenuse pakkuja poolt internetipanga e-postkasti kaudu edastatud teabe saab lugeda püsival andmekandjal esitatuks, kui internetipanga keskkond vastab püsiva andmekandja mõistele ning kui makseteenuse pakkuja teavitab kasutajat teabe olemasolust ja kättesaadavusest nimetatud veebilehel.

Seega võib teatud tingimustel ka ettevõtja veebilehel olev iseteeninduskeskkond vastata püsiva andmekandja mõistele, kuid töö autor märgib, et praeguses praktikas on kaheldav, et ettevõtjate iseteeninduskeskkonnad on sellisel kujundatud. Esiteks on reeglina iseteeninduskeskkonnas olev

teave ettevõtja mõjualas, mida tal on võimalik muuta ja kustutada. Teiseks, kui ettevõtja lõpetab tegevuse, siis veebilehe sulgemisel suletakse ka iseteeninduskeskkond ja tarbijale ei ole enam kättesaadav iseteeninduskeskkonnas olev teave st ka lepingu tingimused.

Töö autori hinnangul ei saa lepingu sõlmimise kinnituse andmisel pidada ettevõtja veebilehel või veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat PDF-faili selle allalaadimise võimaluse tõttu püsivaks andmekandjaks, kuivõrd lepingu sõlmimise kinnituse koos vajaliku teabega peab ettevõtja tarbijale aktiivselt andma, kuid sellisel juhul oleks vaid kättesaadavaks tehtud. Lisaks on ettevõtja veebilehel või iseteeninduskeskkonnas olev PDF-fail ettevõtja poolt muudetav.

Kehtiva regulatsiooni kohta leiab töö autor, et:

- 1) püsiva andmekandja mõiste ühetaolise tõlgendamise huvides peaks seaduses olema toodud täpsustav loetelu, mida eeskätt peetakse püsivateks andmekandjateks, näiteks: „Eelkõige on püsivateks andmekandjateks paber, USB-pulk, CD-ROM, DVD, mälukaart, arvuti kõvaketas ja e-kiri, kuid nende hulka ei kuulu veebileht, kui veebileht ei vasta püsiva andmekandja tunnustele.“. Eeltoodud loetelust oleks selge, et veebileht on püsiv andmekandja ainult siis, kui veebileht vastab püsiva andmekandja tunnustele. Lisaks ei ole loetelus toodud PDF-faili, mis hoiaks ära sellise tõlgenduse;
- 2) seaduses võiks olla reguleeritud, missugune on tagajärg, kui teavet ei ole esitatud püsival andmekandjal;
- 3) kui seadusandja peab piisavaks, et teave võib olla esitatud selliselt, et tarbija peab ise teabe alla laadima, siis peaks see nii olema ka seaduses sätestatud. Seejuures peaks sisaldama nõuet, et ettevõtja peab juhtima tarbija tähelepanu sellele, et dokumenteerimise ja muutmata kujul taasesitamise eesmärgil on oluline see alla laadida.

Kokkuvõtvalt märgib töö autor, et püstitatud hüpotees leidis kinnitust. Tarbija ja ettevõtja vahel sidevahendi abil sõlmitud lepingu kinnituse andmisel ei saa ettevõtja tavalisel veebilehel või sellise veebilehe iseteeninduskeskkonnas olevat teavet lugeda püsival andmekandjal esitatuks. Samuti ei saa pidada teavet püsival andmekandjal esitatuks, kui teave on toodud veebilehel või veebilehe iseteeninduskeskkonnas allalaetavas PDF-failis. Küll aga võivad püsivateks andmekandjateks olla teatavad keerulised veebilehed või veebilehe iseteeninduskeskkonnad, kui need vastavad püsiva andmekandja tunnustele.

SUMMARY

CONFIRMING THE DISTANCE CONTRACT CONCLUDED ON A DURABLE MEDIUM

Kädi Streff

When concluding a contract, it is important for the parties to the contract to maintain the terms and conditions of the contract and to have access to them when needed. In the first place, it is necessary in order to be able to review the terms and conditions of the contract and, secondly, to be able to use the terms and conditions of the contract to protect one's rights when needed. The consumer is in a weaker position here, as the terms and conditions are usually developed by a trader selling the goods or providing the service.

If, when concluding a contract on paper, the parties receive one copy of the contract, then when concluding a distance contract, the Law of Obligations Act stipulates that after concluding the contract, the trader must give the consumer confirmation of concluding the contract on a durable medium. The confirmation of the conclusion of the contract must also include precontractual information, if the trader has not provided this information to the consumer on a durable medium prior to entry into the contract. If the parties enter into a contract by telephone, in case the contract is concluded at the initiative of the trader, the trader must confirm what was communicated by phone on a durable medium and the consumer must confirm their intention to be bound by the obligation assumed by telephone in a format which can be reproduced in writing.

Pursuant to § 11¹ of the Law of Obligations Act, a durable medium means an instrument which enables a person to store information addressed personally to that person in a way accessible for a period of time corresponding to the purposes of the information and which allows the unchanged reproduction thereof. The concept of a durable medium is regulated in a very general way, and in practice there is some confusion in the interpretation as to which medium can be considered as durable medium and which cannot.

The aim of the master's thesis is to analyse whether confirming a distance contract concluded on the website of the trader or information provided in the self-service environment of the trader can be considered as provided on a durable medium. Namely, there are examples in practice, that the

consumer is sent a confirmation of the conclusion of the contract by e-mail, but the e-mail does not contain all the terms and conditions of the contract, but reference is made to their existence on the website of the trader or in the self-service environment of the trader or a relevant link is included in the e-mail. Since the confirmation of the conclusion of the contract on a durable medium must contain precontractual information, if the trader has not provided it to the consumer on a durable medium prior to entry into the contract, the question arises as to whether all the necessary information has been provided on the durable medium. In addition, the aim of the work is to analyse whether the PDF file on the website of the trader or in the self-service environment of the trader can be considered as a durable medium as it can be downloaded.

An analytical and comparative research method was used in the master's thesis. The analysis was based on relevant national legislation, draft proposals, European Union legislation, guidelines, professional and scientific literature and case-law. The term durable medium in Estonia was compared with the regulation in force in Germany, Austria, Liechtenstein, Luxembourg, Latvia and Norway.

The term durable medium is used quite a lot in Law of Obligations Act and the term is used not only in the context of the consumer, but also in the context of the trader. The term of a durable medium as used in Law of Obligations Act is also referred to in the Investment Funds Act and Securities Market Act. The Securities Market Act was the first legal act in Estonia where the term durable medium was used. Comparison to the regulations of other countries showed that in Germany, Austria, Liechtenstein, Luxembourg, Latvia and Norway the term durable medium is regulated similarly to Estonia.

A durable medium and a form that can be reproduced in writing are similar, but they are not the same terms. Furthermore, a durable medium is not a formality but is a tool. The similarity of a durable medium and a form that can be reproduced in writing is that both must be capable of reproducing information.

When entering into a contract through a computer network, it follows from the regulation of contracts concluded via a computer network that the terms and conditions of a contract, including standard terms and conditions, must be submitted to the other party in such a way that they can record and reproduce them. According to the author of the work, it is important to keep in mind that this is not a specification in relation to the regulation of distance contracts and in case of a

contract concluded between a trader and a consumer via the Internet, the requirement of a durable medium must be followed. The terms and conditions of a contract may be presented in such a way that they can be recorded and reproduced by the other party only in the case of contracts between traders.

A durable medium is in particular, paper, USB stick, CD-ROM, DVD, memory card, computer hard disk and e-mail. An ordinary website is not a durable medium. Nor can the information be considered to be provided on a durable medium if the confirmation of the conclusion of the contract has been sent by e-mail, but the terms and conditions can be found on the website of the trader via the link provided in the e-mail. However, certain sophisticated websites may be considered as a durable medium if they meet the requirements for a durable medium.

A sophisticated website with a secure data space that the user can access with a username and password can meet the requirements for a durable medium. It can be comparable to the user's own hard drive and excludes any possibility for the trader to change the information.

The information transmitted by the payment service provider via the e-mail box of the Internet bank can be considered as submitted on a durable medium if the Internet banking environment meets the definition of a durable medium and if the payment service provider informs the user about the existence and availability of information on the website.

Thus, under certain conditions, the self-service environment on a website of the trader may also correspond to the concept of a durable medium, but the author notes that in current practice it is doubtful that the self-service environments of the trader are designed in this way. First of all, as a rule, the information in the self-service environment is within the sphere of influence of the trader, which it can change and delete. Secondly, if the trader ceases to operate, the self-service environment will also be closed when the website is closed, and the consumer will no longer have access to the information in the self-service environment, i.e. the terms and conditions of the contract.

According to the author of the work, the PDF file on the website or in the self-service environment of the trader cannot be considered a durable medium when confirming the conclusion of the contract, as the confirmation of the contract with the necessary information must be actively provided by the trader to the consumer, but in that case it would only have been made available.

In addition, the PDF file on the website or in the self-service environment of the trader can be edited by the trader.

In addition, the author of the work points out the following regarding the current regulation:

- 1) in the interests of a uniform interpretation of the concept of durable medium, the law should contain an exhaustive list of what is primarily considered to be a durable medium. For example: “In particular, durable medium includes paper, USB sticks, CD-ROMs, DVDs, memory cards, computer hard drives and e-mail, but does not include a website if the website does not meet the characteristics of a durable medium.” It would be clear from the above list that a website is a durable medium only if it meets the characteristics of a durable medium. In addition, there is no PDF file in the list to prevent such an interpretation;
- 2) the law could regulate the consequences of not providing information on a durable medium;
- 3) if the legislator considers it sufficient that the information may be presented in such a way that the consumer has to download the information themselves, this should also be provided by law. This should include a requirement for the trader to draw the consumer's attention to the importance of downloading it for documentation and reproduction purposes.

KASUTATUD ALLIKAD

Teaduslik kirjandus:

1. Baudenbacher, C., Haas, T. (2015). Webseiten als dauerhafte Datenträger. *GRUR Int*, 6, 517-624.
2. Bože, A. (2021). PSD1 from Perspective of ECJ. *Socrates*, 2 (20), 84-98.
3. Busch, C. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2, 59-140.
4. Busseuil, G. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: France. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 213-302.
5. Carvalho, J.M. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Portugal. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 213-302.
6. Ernst, U (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Poland. *Journal of European Consumer and Market Law*, 3, 141-212.
7. Kalamees, P., Käerdi, M., Kärson, S., Sein, K. (2017). *Lepinguõigus*. Tallinn: Juura.
8. Kull, I., Parrest, I. (2003). Teatamiskohustus võlaõigusseaduse kontekstis. *Juridica*, 4, 213-224.
9. Kull, I., Käerdi, M., Köve, V. (2004). *Võlaõigus I üldosa*. Tallinn: Juura.
10. Lengauer, E. (2014) Implementation of the Consumer Rights Directive. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2, 59-140.
11. Ligi, R. (2006) Teavitamiskohustus - tarbija huvide kaitse tagatis Euroopa Ühenduses. *Juridica*, 8, 530-540.
12. Luzak, J., Mak, V. Implementation of the Consumer Rights Directive: The Netherlands. *Journal of European Consumer and Market Law*, 2, 59-140.
13. McGinty, G. (2004). Legal and Regulatory Update: The EU Directive on the Distance Marketing of Financial Services – Implementation within the UK. *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice*, 5, 382-391. Kättesaadav: <https://link.springer.com/article/10.1057/palgrave.im.4340258#rightslink>, 16.12.2021.
14. Pisuke, H. (1994). Tarbijakaitse – mõned teoreetilised ja õiguslikud alused. *Juridica*, 9, 216.

15. Saare, K., Sein, K., Simovart M. (2010). Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. *Juridica*, 1, 41-50.
16. Sein, K. (2010). Tehingu vorminõuded ja nende järgimata jätmise tagajärjed. *Juridica*, 7, 508-516.
17. Sein, K. (2018). Concluding Consumer Contracts via Smart Assistants: Mission Impossible Under European Consumer Law? *Journal of European Consumer and Market Law*, 5, 177-216.
18. Steennot, R. (2013). Consumer protection with regard to distance contracts after the transposition of the Consumer Rights Directive in Belgium and France. *European Consumer Law Journal*, 415-458.
19. Szilagyi, F. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Hungary. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 213-302.
20. Szostek, D. (2019). *Blockchain and the Law*. Germany: Nomos.
21. Tanti-Dougall, R. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Malta. *Journal of European Consumer and Market Law*, 3, 141-212.
22. Terry, E. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Belgium. *Journal of European Consumer and Market Law*, 4, 213-302.
23. Tiivel, R. (2009). *Tsiviilõiguse üldosa*. Tallinn: Juura.
24. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2006). *Võlaõigusseadus I kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura.
25. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. (2010). *Tsiviilseadustiku üldosa seadus kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura.
26. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Saare, K. (2012). *Tsiviilõiguse üldosa*. Tallinn: Juura.
27. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2016). *Võlaõigusseadus I kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura.
28. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M., Sein, K. (2019). *Võlaõigusseadus II kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura.
29. Värvi, A. (2015). Inertsmüük ehk tarbijale tellimata kauba saatmine ja teenuse osutamine. *Juridica*, 4, 235-242.
30. Vytautas, M. (2014). Implementation of the Consumer Rights Directive: Lithuania. *Journal of European Consumer and Market Law*, 3, 141-212.

Eesti õigusaktid:

31. Investeeringisfondide seadus. RT I, 07.07.2015, 21.
32. Investeeringisfondide seadus. RT I, 03.07.2017, 13.
33. Investeeringisfondide seadus. RT I, 04.01.2021, 29.
34. Kaubandustegevuse seadus. RT I 2004, 12, 78.
35. Kindlustustegevuse seadus. RT I, 04.12.2019, 8.
36. Krediidiandjate ja -vahendajate seadus. RT I, 04.12.2019, 9.
37. Tarbijakaitse seadus. RT I, 04.12.2020, 4.
38. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. RT I, 04.01.2021, 41.
39. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. RT I, 23.05.2020, 4.
40. Võlaõigusseadus. RT I 2002, 60, 374.
41. Võlaõigusseadus. RT I, 29.11.2013, 4.
42. Võlaõigusseadus. RT I, 31.12.2012, 10.
43. Võlaõigusseadus. RT I, 15.03.2022, 14.
44. Võlaõigusseadus. RT I, 15.03.2022, 15.
45. Väärtpaberituruseadus. RT I, 04.12.2019, 4.

Teiste riikide õigusaktid:

46. Act relating to the duty of disclosure and the right to cancel distance contracts and off-premises sales (the Cancellation Act). Kättesaadav: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2014-06-20-27>, 11.04.2021.
47. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). Kättesaadav: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>, 07.05.2021.
48. Code de la consommation. Kättesaadav: <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2014/04/02/n3/jo>, 11.04.2021.
49. Consumer Rights Protection Law. Kättesaadav: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/23309-consumer-rights-protection-law>, 11.04.2021.
50. Fern- und Auswärtsgeschäfte – Gesetz (FAGG), Kättesaadav: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20008847>, 07.05.2021.
51. Gesetz vom 3. September 2015 über Fernabsatz- und ausserhalb von Geschäftsräumen geschlossenen Verträgen (Fern- und Auswärtsgeschäftesetz; FAGG). Kättesaadav: https://www.gesetze.li/konso/2015276000?search_text=FAGG&search_loc=text&lrmr=&lglid_von=&observe_date=24.02.2021, 11.04.2021.

EL-i õigusaktid:

52. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, 20. mai 1997, tarbijate kaitse kohta sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, EÜT L 144, 4.6.1997.
53. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/31/EÜ, 8. juuni 2000, infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta), EÜT L 178, 17.7.2000.
54. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/65/EÜ, 23. september 2002, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturstust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ, EÜT L 271, 9.10.2002.
55. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/92/EÜ, 9. detsember 2002, kindlustusvahenduse kohta, EÜT L 9, 15.1.2003.
56. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/64/EÜ, 13. november 2007, makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, ELT L 319, 5.12.2007.
57. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ, ELT L 133, 22.5.2008.
58. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, ELT L 304, 22.11.2011.
59. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL, ELT L 173, 12.6.2014.
60. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/1972, 11. detsember 2018, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik, ELT L 321, 17.12.2018.
61. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/2161, 27. november 2019, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 98/6/EÜ, 2005/29/EÜ ja 2011/83/EL, et ajakohastada liidu tarbijakaitsenorme ja tagada paremini nende täitmine, ELT L 328, 18.12.2019.

62. Komisjoni direktiiv 2006/73/EÜ, 10. august 2006, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/39/EÜ seoses investeerimisühingute suhtes kohaldatavate organisatsiooniliste nõuetega ja tegutsemistingimustega ning nimetatud direktiivi jaoks määratletud mõistetega, ELT L 241, 2.9.2006.

Kohtulahendid:

63. RKTK 3-2-1-135-15
64. EFTA kohtuotsus, 27.01.2010, *Inconsult Anstalt vs. Finanz*, E-4/09.
65. EKo, 05.07.2012, *Content Services Ltd vs Bundesarbeitskammer*, C-49/11.
66. EKo, 25.01.2017, *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG vs. Verein für Konsumenteninformation*, C-375/15.

Muud allikad:

67. Delfi ärileht. (2019). *Uuring: eestlased ei taha saada müügikõnesid*. Kättesaadav: <https://arileht.delfi.ee/artikkel/87456031/uuring-eestlased-ei-taha-saada-muugikonesid>, 10.04.2021.
68. Eesti E-kaubanduse Liit. *Eesti e-kaubanduse statistika ja trendid*. Kättesaadav: <https://www.e-kaubanduseliit.ee/liidust/statistika>, 09.05.2022.
69. EKo 05.07.2012, C-49/11, *Content Services Ltd vs Bundesarbeitskammer*, kohtujuristi ettepanek.
70. EKo 25.01.2017, C-375/15, *BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG vs. Verein für Konsumenteninformation*, kohtujuristi ettepanek.
71. ESME. (2007). Report on durable medium – distance marketing directive and markets in financial instruments directive.
72. The Consumer Authority. (2015). *Guidelines for the standard sales conditions for consumer purchases of goods over the internet*. Kättesaadav: <https://www.forbrukertilsynet.no/english/guidelines/guidelines-the-standard-sales-conditions-consumer-purchases-of-goods-the-internet>, 11.04.2021.
73. Kingisepp, M. (2011). *Tarbijakaitseõigus Euroopa Liidus ja Eestis*. Tallinn: Läte.
74. Riigikogu. (2001). *Võlaõigusseadus 116 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0d9390ea-974c-35ab-a6c7-cb14062c3ad3/V%C3%B5la%C3%B5igusseadus>, 12.03.2021.

75. Riigikogu. (2004). *Võlaõigusseaduse muutmise seadus¹ 429 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/53d93b69-27be-3771-8eda-69595d6799a9/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20muutmise%20seadus%C2%B9%20>, 13.03.2021.
76. Riigikogu. (2007). *Väärtpaberituruseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus 108 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a1dba6ba-596e-499c-cbad-8c2835505f68/V%C3%A4%C3%A4rtpaberituruseaduse%20ja%20sellega%20seonduvate%20seaduste%20muutmise%20seadus>, 17.03.2021.
77. Riigikogu. (2009). *Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus 610 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/f06367cf-61a1-d090-d07f-7a1ff1a69877/Makseasutuste%20ja%20e-raha%20asutuste%20seadus>, 15.12.2021.
78. Riigikogu. (2010). *Võlaõigusseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 761 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6d8766fc-f9bc-7da0-8398-ecdbcffff3a0/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>, 17.03.2021.
79. Riigikogu. (2013). *Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seadus 505 SE*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/92103f72-2ac3-4f7f-8446-419ec63bf4db/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20tarbijakaitseseaduse%20muutmise%20seadus>, 12.03.2021.
80. Riigikogu. (2015). *Tarbijakaitseseadus 37 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/523b11ef-443a-421c-ad77-12afca358c06/Tarbijakaitseseadus>, 18.03.2021.
81. Riigikogu. (2017). *Väärtpaberituruseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 507 SE eelnõu seletuskiri*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/0780bcbb-1cbe-4cc7-bf3a-20ffd1a730b4/V%C3%A4%C3%A4rtpaberituruseaduse%20ja%20sellega%20seonduvalt%20teiste%20seaduste%20muutmise%20seadus>, 17.03.2021.
82. Riigikogu. (2021). *Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seadus (digitaalse sisu, tarbijalemüügi ning muudetud tarbija õiguste direktiivide ülevõtmine) 404 SE*. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/18196fee-86c7-4116->

aa70-

11449eba0364/V%C3%B5la%C3%B5igusseaduse%20ja%20tarbijakaitseaduse%20muutmise%20seadus%20(digitaalse%20sisu,%20tarbijalem%C3%BC%C3%BCgi%20ning%20muudetud%20tarbija%20%C3%B5iguste%20direktiivide%20%C3%BClev%C3%B5tmine). 08.05.2022.

83. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. (2017). *Juhend e-kaubandusega tegelevatele ettevõtjatele*. Kättesaadav: <https://www.ttja.ee/ariklient/tarbija-teemad/tarbijakaitseenouded-tegevusalale/e-kaubandus>, 10.04.2021.
84. Telia Eesti AS. (2018). *ITL eestvedamisel allkirjastatud hea tava piirab anonüümsete müügikõnede tegemist mobiilside sektoris*. Kättesaadav: <https://www.telia.ee/uudised/itl-eestvedamisel-allkirjastatud-hea-tava-piirab-anonuumsete-muugikonede-tegemist-mobiilside-sektoris/>, 17.03.2021.
85. Truup, M. (2010). *Püsiva andmekandja olemus ja veebilehe kui püsiva andmekandja määratlemine*. (Magistritöö) Tartu: Tartu Ülikool.
86. Õigusküsimuste peadirektoraadi juhenddokument, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ. Kättesaadav: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/crd_guidance_et.pdf, 12.03.2021.

Lisa. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks²³⁹

Mina Kädi Streff

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Sidevahendi abil sõlmitud lepingu kinnituse andmine püsival andmekandjal

mille juhendaja on Uno Feldschmidt ,
(juhendaja nimi)

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

10.05.2022

²³⁹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. jq 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.